

T

ταβάνι: ταβάνο, ο
 π.χ. μακχάβ ο ταβάνο = βάφω το ταβάνι, τχάβντελ ο ταβάνο ε μπρουσσουμέσταρ = στάζει το ταβάνι από τη βροχή.
(υποκ.) ταβανίσι, ο.
ταγάρι: τράστα, η
 π.χ. α(ν)ντί τράστα σι ο μαρνό = μες στο ταγάρι είναι το ψωμί.
(υποκ.) τραστίσα, η.
ταγκό: τανγκό, ο
 π.χ. κχελέλ τανγκό πε ρομνάσα = χορεύει ταγκό με τη γυναίκα του.
ταϊζομαι (αμετβ. ρ.): παρβάρντιαβ και παρμπάρντιαβ
 π.χ. κατάρ καβά ντικιάνο παρβάρντολ λεγγκί ανάβα = απ' αυτό το μαγαζί ταϊζεται η οικογένειά τους (βλ. και τρέφομαι).
ταϊζω (μετβ. ρ.): παρβαράβ, παρμπαράβ και χα(ν)νταράβ (χα(ν)νταράβ σ.α. τροφοδοτώ)
 π.χ. χα(ν)νταράβ ε γκουρουβνέν = ταϊζω τις αγελάδες, παρβαράβ ε χουρντέ = ταϊζω το μωρό, παρμπαράβ με τζουκελέ = ταϊζω τον σκύλο μου.
ταινία (κινηματογραφική ή τηλεοπτική): φίλιμι, ο
 π.χ. κα(μ)μποένγκο φίλιμι = καουμπόικη ταινία (γουέστερν), νταρανό φίλιμι = ταινία τρόμου.
ταινιούλα (κινηματογραφική ή τηλεοπτική): φιλιμίσι, ο
τάισμα: παρβαριπέ, παρμπαριπέ και χα(ν)νταριπέ, ο
 (χα(ν)νταριπέ σ.α. τροφοδοσία)
 π.χ. ε κχαϊνά μανγκέν χα(ν)νταριπέ = οι κότες θέλουν τάισμα.
ταϊσμένος (μτχ.): παρμπαρντό,-ί, χα(ν)νταρντό,-ί και παρβαρντό,-ί
 π.χ. παρμπαρντό σι ο χουρντό = ταϊσμένο είναι το μωρό.

Συνών. τσαϊλό = χορτάτος.
Αντίθ. μπιπαρμπαρντό = ατάιστος.
τάκος: τάκο, ο
 π.χ. τχοντόμ ντούι τάκορα ταλάλ τραπέζι, για τε να κχελέλ = έχω βάλει δύο τάκους κάτω από το τραπέζι, για να μην κουνιέται.
τακουνάκι: τακουνίσι, ο.
τακούνι: τακούνο, ο
 π.χ. χαρνό τακούνο = χαμηλό τακούνι, ουτσό τακούνο = ψηλό τακούνι (πληθ. τακούνορα, ε).
τακτοποιημένος (μτχ.): λατσαρντό, -ί (κυριολ. καλυτερευμένος*) (σ.α. βελτιωμένος, διορθωμένος, γιατρεμένος, περιποιημένος, επιδιορθωμένος, έτοιμος)
Αντίθ. μπιλατσαρντό = ακαλυτέρευτος, ατακτοποίητος, αβελτίωτος, αδιόρθωτος, απεριποίητος, ανέτοιμος).
τακτοποίηση: λατσαριπέ, ο (= καλυτέρευση) (σ.α. βελτίωση, διόρθωση, γιατρεία, επιδιόρθωση, περιποίηση, ετοιμασία)
 π.χ. λατσαριπέ μανγκέν ε μανγκινά = τακτοποίηση θέλουν τα εμπορεύματα.
τακτοποιώ (μετβ. ρ.): λατσαράβ (= καλυτερεύω μετβ.) (σ.α. βελτιώνω, διορθώνω, γιατρεύω, περιποιούμαι, ετοιμάζω)
 π.χ. λατσαράβ ε λουλουγκιά = τακτοποιώ τα λουλούδια, λατσαράβ ε μανγκινά = τακτοποιώ τα εμπορεύματα, κα λατσαράβ τουτ με = θα σε τακτοποιήσω (τιμωρήσω, δείρω) εγώ.
ταλαίπωρος (επίθ.): ζαβα(λ)λίο, -ούκα
 π.χ. νασστίκ ασαϊά ιτσ α(ν)ντό πο αγιάτο ο ζαβα(λ)λίο = δεν μπόρεσε

να γελάσει καθόλου μες στη ζωή του ο ταλαίπωρος (δηλ. να χαρεί κάτι) (βλ. και καημένος, κακομοίρης, δυστυχής).

ταλέντο: ταλέ(ν)ντο, ο
π.χ. σίλε μπουτ ταλέ(ν)ντο κάι τόπα = έχει πολύ ταλέντο στην μπάλα.

τάλιρο: παντζένγκο, ο και παντζένγκι, η.

τάμα (α): τάμα, η
π.χ. κερντόμ τάμα με χουρντέσκε κάνα κα λατσχάρντολ, τε τσхинάβ ντούι μπακρέ = το 'χω κάνει τάμα για το παιδί μου, όταν καλύτερέψει, να σφάξω δύο πρόβατα.

τάμα (β): αντάκο, ο
π.χ. αντάκο σας λε, ο(ν)ντάν τσхи(ν)ντά ο μπακρό = το είχε τάμα, γι' αυτό έσφαξε το πρόβατο.

ταμείο: ταμίο, ο
π.χ. τζα κάι ταμίο, τε ποκινές = πήγαινε στο ταμείο, να πληρώσεις.

ταμπέλα: ταμπέλα, η
π.χ. ιν ντικχές σο γιαζίορ η ταμπέλα; = δεν βλέπεις τι γράφει η ταμπέλα;

ταμπλάς: τάμπλα, η
π.χ. μελαλί σι η τάμπλα = λερωμένος είναι ο ταμπλάς.

Συνών. σίνια και τεπσία = ταψί.

ταμπλό: ταμπλό, ο
π.χ. ε τομαφιλέσκο ταμπλό κοσιπέ μανγκέλ = του αυτοκινήτου το ταμπλό σκούπισμα θέλει.

τανάλια: τανάλια και ντανάλια, η
π.χ. του λιάν η τανάλια; = εσύ πήρες την τανάλια;

ταξί: τάκσι και τακσί, ο
π.χ. λιάν τιλέφονο τακσέσκε; = πήρες τηλέφωνο για ταξί;

ταξιδεύω (α) (αμετβ. ρ.): ντρομ-τζαβ (= δρόμο πηγαίνω)
π.χ. κα τζαβ-ντρομ αβγκιέ = θα ταξιδέσω σήμερα.

ταξιδεύω (β) (αμετβ. και μετβ. ρ.): λανταβάβ (σ.α. φορτώνω, μετακομίζω)

π.χ. σόσα κα λανταβές; = με τι θα ταξιδέψεις;

ταξίδι (α): ντρομ, ο (= δρόμος)
π.χ. (ευχή σε ταξιδιώτη) λατσχό ντρομ τε αβέλ τουτ = καλό ταξίδι να έχεις.

ταξίδι (β): λανταηπέ, ο (σ.α. φόρτωμα, μετακόμιση)
π.χ. τζάβταρ λανταημάσκε = φεύγω για ταξίδι.

ταξιτζής: τακσιτζίο, ο
π.χ. λακό ρομ σι τακσιτζίο = ο άντρας της είναι ταξιτζής.

τάπα: τάπα, η (μτφ. κοντοστούπης, -α).

ταπεινωμένος (μτχ.):
λατζανταρντό,-ί (βλ. και ντροπιασμένος).

ταπεινώνω (μετβ. ρ.):
λατζανταράβ (κυριολ. ντροπιάζω)
π.χ. λατζανταρντάς μαν ανγκλά σάορε(ν)ντε α(ν)ντί καβενάβα = με ταπείνωσε μπροστά σε όλους μες στο καφενείο.

(βλ. και ντροπιάζω, προσβάλλω, εξευτελίζω).

ταπεινώση: λατζανταριπέ, ο (κυριολ. ντρόπιασμα)
(βλ. και προσβολή, εξευτελισμός).

ταπετσαρία: ταπετσαρία, η
π.χ. νακχανταρντόμ νεβί ταπετσαρία κάι μο τομαφίλι = πέρασα καινούρια ταπετσαρία στο αυτοκίνητό μου.

ταραχή: ιζντραηπέ, ο
π.χ. ασταρντάς μαν ιζντραηπέ καλέ σσεέσα κάι ντικχλόμ = με έπιασε ταραχή μ' αυτό το πράγμα που είδα.
(βλ. και τρεμούλα, ρίγος).

ταραχοποιός: (βλ. σαματατζής).

τατουάζ: τατουάζι και τατουάζ, ο.

ταυράκι: γκουρουβορό, ο.

ταυρίσιος (επίθ.): γκουρουβανό,-ί

π.χ. γκουρουβανέ σσινγκά =
ταυρίσια κέρατα.

(βλ. και βοδινός).

ταύρος: γκουρούβ, ο

π.χ. (φράση) τσχουτάς-πες οπρά

λέστε σαρ γκουρούβ = όρμησε

πάνω του σαν ταύρος.

(βλ. και βόδι).

ταυτότητα (αστυνομική):

ταφτότητα και ταφτότα, η

π.χ. χασαρντόμ μι ταφτότα = έχασα

την ταυτότητά μου.

ταφή: πραχσοσαριπέ, ο

(βλ. και θάψιμο).

ταφικός (επίθ.): πραχσοσαριμάσκο,

-ι

π.χ. πραχσοσαρισμάσκε αντέτορα =

ταφικά έθιμα.

τάφος: λιμόρι, ο

(βλ. και μνήμα).

τάχα (επίρρ.): χάι

π.χ. χάι πφε(ν)ντά κάι κα αβέλ, αμά

με ιν πακιάβ λε = τάχα είπε ότι θα

’ρθεί, αλλά εγώ δεν τον πιστεύω

(βλ. και δήθεν).

ταχέως: (βλ. γρήγορα).

ταχυδρομείο: ποστανάβα, η

π.χ. τζαβ κάι ποστανάβα = πάω στο

ταχυδρομείο.

ταχυδρομικός (επίθ.):

ποσταναβάκο, -ι.

ταχυδρόμος: πόστατζίο, ο

π.χ. νι νακχλό καγιά αφτάβα ο

πόστατζίο = δεν πέρασε αυτή την

εβδομάδα ο ταχυδρόμος.

ταχύς: (βλ. σβέλτος, γρήγορος).

ταχύτητα (ο λεβιές): τακίτα, η

ταχύς: (βλ. σβέλτος, γρήγορος).

ταψάκι: σινίσα και τεψίσα, η.

ταψί: σίνια και τεψία, η

π.χ. χαλαβάβ η σίνια = πλένω το

ταψί, κινί σι καγιά τεψία; = δικό

σου είναι αυτό το ταψί;

τεκές (μουσουλμανικό

μοναστήρι): τεκιάβα, η

(υποκ.) τεκιαβίσα, η.

τέκνο: χουρντό, ο (= παιδί, μωρό)

π.χ. καζόμ χουρντέ σίτουτ; = πόσα

τέκνα έχεις;

τελάρο: τελάρο, ο

π.χ. κι(ν)ντά ντούι τελάρε ντομάτε

= αγόρασε δύο τελάρα ντομάτες.

τελείωμα (α): μπιτιρμέκο, ο

Αντίθ. μπασσλαμάκο = αρχίνισμα,

έναρξη.

τελείωμα (β): μπιτισαριπέ, ο.

τελειωμένος (α) (άκλ. επίθ.):

μπιτίκι και μπιτιρμίτσι

π.χ. άμα νι ντικχάβ μπιτίκι μπουκί,

νι ποκινάβ = αν δεν δω τελειωμένη

δουλειά, δεν πληρώνω.

(σ.α. ληγμένος).

Αντίθ. μπασσλαμούτσι =

αρχινισμένος.

τελειωμένος (β) (μτχ.):

μπιτισαρντό, -ί.

τελειωμός (α): μπιτιμέκο, ο

π.χ. μπιτιμέκο νάι κάι καλά τσεκίε =

τελειωμό δεν έχουν αυτά τα

βάσανα.

(σ.α. λήξη)

τελειωμός (β): μπιτιπέ, ο.

τελειώνω (α) (μετβ. ρ.): μπιτιρίαβ

π.χ. μπιτιρντίμι μι μπουκί =

τελείωσα τη δουλειά μου, τε

μπιτιρίαβα, κ’ αβάβ = αν τελειώσω,

θα έρθω.

Αντίθ. μπασσλάιαβ = αρχίζω.

τελειώνω (β) (μετβ. ρ.):

μπιτισαράβ.

τελειώνω (α) (αμετβ. ρ.): μπιτίαβ

π.χ. μπι(τ)τί η ζουμί = τελείωσε το

φαγητό, μπι(τ)τιλέρ ε παρέ =

τελειώσανε τα λεφτά.

(σ.α. λήγω).

τελειώνω (β) (αμετβ. ρ.):

μπιτισιάβ και μπιτισιάβαβ.

τελείως: (βλ. εντελώς).

τελειωτικός (επίθ.): μπιτιριμάσκο,

-ι.

τελευταία (επίρρ.): σονου(ν)ντά

π.χ. σονου(ν)ντά του κα κερντός-πισσάνο = τελευταία εσύ θα μετανιώσεις, σονου(ν)ντά αβιλόμ με = τελευταία ήρθα εγώ, σονου(ν)ντά κιαρλίο του του κλιλάν = τελευταία κερδισμένος εσύ βγήκες.

τελευταίος (α) (επίθ.):

σονουντζίο,-ούκα

π.χ. αβγκιέ σι λεσκό σονουντζίο γκιβέ, τχάρα κα τζάλταρ = σήμερα είναι η τελευταία του μέρα, αύριο θα φύγει.

Αντίθ. γεκουτνό = πρώτος

τελευταίος (β) (επίθ.): εν-

παλουτνό, -ί και εν-παλικνό, -ί (εν = πιο, παλουτνό και παλικνό = πισινός)

π.χ. ο εν-παλουτνό κχερ σι με νταντέσκο = το τελευταίο σπίτι είναι του πατέρα μου.

τέλος: σόνι, ο

π.χ. νάι σας λατσχό ο σόνι ε φίλιμέσκο, νι μπεε(ν)ντίμ λε = δεν ήταν καλό το τέλος της ταινίας, δε μου άρεσε.

(σ.α. κατάληξη).

τελώ (μετβ. ρ.): κεράβ (= κάνω, φτιάχνω μετβ., δημιουργώ, διαπράττω, πράττω)

π.χ. κάι κερντάν κε τσαβέσκο μπιάβ; = πού τέλεσες το γάμο του γιου σου;

τελωνειακός (επίθ.):

γκυμυρικέσκο,-ι (τα υ προφέρονται όπως το γαλλικό υ)

π.χ. γκυμυρικέσκο κο(ν)τρόλι = τελωνειακός έλεγχος.

τελωνείο: γκυμυρίκο, ο (τα υ προφέρονται όπως το γαλλικό υ).

τελώνης: γκυμυρικτσίο, ο (τα υ προφέρονται όπως το γαλλικό υ).

τεμαχίζομαι: (βλ. κομματιάζομαι).

τεμαχίζω (μετβ. ρ.): τσινγκιαράβ π.χ. τσινγκιαράβ ο μας = τεμαχίζω το κρέας.

(βλ. και κομματιάζω)

τεμάχιο: παρτσάβα, η (= κομμάτι)

π.χ. καζόμ παρτσάβε λιάν; = πόσα τεμάχια πήρες;

(βλ. και κομμάτι).

(υποκ.) παρτσαβίσα, η.

τεμάχισμα: τσινγκιαριπέ, ο

(βλ. και κομματιασμα).

τεμαχισμένος (μτχ.):

τσινγκιαρντό,-ί

(βλ. και κομματιασμένος).

τέμενος: τεμενάβα, η.

τεμπέλης (επίθ.): κχα(ν)ντινό,-ί

(σ.α. βρομιάρης)

π.χ. τζα κερ μπουκί, μο

κχα(ν)ντινέα, σαστό γκιέ να μπεςς

κχερέ = πήγαινε να δουλέψεις, ρε

τεμπέλη, όλη την ημέρα μην

κάθεσαι σπίτι.

Αντίθ. μπουκιαρνό = εργατικός.

τεμπελιά: κχα(ν)ντινιπέ, ο

π.χ. (φράση μτφ.) κατάρ ο μπουτ

κχα(ν)ντινιπέ νασστί βάζντελ πε

τσανγκά = από την πολλή τεμπελιά

δεν μπορεί να σηκώσει τα πόδια

του. (κχα(ν)ντινιπέ σ.α. βρομιά,

κχά(ν)νταβ = βρομώ (αμετβ.),

μυρίζω)

Αντίθ. μπουκιαρνιπέ =

εργατικότητα.

τεμπελιάζω (αμετβ. ρ.):

κχα(ν)ντινιπέ-κεράβ (= τεμπελιά κάνω)

π.χ. κερ εμπούκα μπουκί, να κερ-

κχα(ν)ντινιπέ = κάνε λίγη δουλειά,

μην τεμπελιάζεις.

τενεκές: τενεκιάβα, η

π.χ. κираλέσκι τενεκιάβα = τενεκές τυριού.

τέντα: τέ(ν)τα και τέ(ν)ντα, η

π.χ. μπρουσσούμ κα ντελ, τε

ουτσαχρές ε μανγκινά ε τε(ν)τάσα =

θα βρέξει, να σκεπάσεις τα

εμπορεύματα με την τέντα.

τέντωμα (α): ινζαριπέ, ο

(βλ. και στήσιμο).

τέντωμα (β): νταρτισαριπέ και νταρτιμάκο, ο.
τεντωμένος (α) (μτχ.): ινζαρντό,-ί.
τεντωμένος (β) (μτχ.): νταρτισαρντό, -ί.
τεντώνομαι (α) (αμετβ. ρ.): ινζαράμαν (μέση διάθεση).
τεντώνομαι (β) (αμετβ. ρ.): νταρτισαράμαν και νταρτίαμαν (μέση διάθεση).
τεντώνω (α) (αμετβ. ρ.): ινζάρνιαβ (παθητική διάθεση).
τεντώνω (β) (αμετβ. ρ.): νταρτισάαβ (παθητική διάθεση).
τεντώνω (α) (μετβ. ρ.): ινζαράβ π.χ. ινζαράβ ο σσολό = τεντώνω το σχοινί, ινζαράβ με βαστά = τεντώνω τα χέρια μου. (βλ. και στήνω).
τεντώνω (β) (μετβ. ρ.): νταρτισαράβ και νταρτίαβ π.χ. νταρτίαβ η λαστίκα = τεντώνω το λάστιχο.
τεράστιος (επίθ.): γκαέτ-μπαρό,-ί (= υπέρ μεγάλος) π.χ. γκαέτ-μπαρό κχερ = τεράστιο σπίτι, γκαέτ-μπαρό κοπάτσι = τεράστιο δέντρο.
τερλίκι: τέρλικο, ο (πληθ. τερλίκορα και τέρλιτσα, ε) π.χ. κι(ν)τόμ με ρομνάκε τέρλιτσα = αγόρασα για τη γυναίκα μου τερλίκια.
τερματοφύλακας: καλετζίο, ο
τερτίπι: τερτίπο, ο και τερτίπι, ο π.χ. σαβέ τερτίπορα σι καλά και κερές; = τι τερτίπια είναι αυτά που κάνεις;, εκχέ μπορά, άμα νάι λα κχερέσκο τερτίπο, βόι μπορί νάι = μια νύφη, αν δεν έχει τερτίπι σπιτιού (αν δεν ξέρει από νοικοκυριό), αυτή νύφη δεν είναι.
τέσσερα (άκλ. απόλ. αριθμητ.): ιστάρ π.χ. ιστάρ πφαμπαϊά = τέσσερα μήλα.

τεσσαρακοστός (τακτικό αριθμητ., επίθ.): ισσταρντεσσουτνό, -ί.
τεταρτάκι: τσιρεκίσι, ο π.χ. μπεκλέ ζάλακ, α(ν)ντέ γεκ τσιρεκίσι κα ιρισάβαβ = περίμενε λίγο, σε ένα τεταρτάκι θα γυρίσω.
τέταρτο: τσιρέκο, ο π.χ. τσχιν μανγκέ γεκ τσιρέκο κιράλ = κόψε μου ένα τέταρτο τυρί.
τέταρτος (τακτ. αριθμητ., επίθ.): ισσταρουτνό,-ί.
τέτοιος (αντων.): γκασαβό, -ί, γκασαό, -ί, γκαντισαβό, -ί και γκαντισαό, -ί π.χ. κι(ν)τόμ με ντα γκασαβί α(ν)τεράβα = αγόρασα κι εγώ τέτοιο πουκάμισο, γκαντισαβέ όρμπε ιν πφενί(ν)ντον = τέτοια λόγια δε λέγονται, γκασαό πα(ν)τόλι σι μά(ν)ντα = τέτοιο παντελόνι έχω κι εγώ.
Συνών. αϊνί = όμοιος, ίδιος.
Αντίθ. αβέρτουρλι = αλλιότικος, διαφορετικός.
τετράδιο: ντεφτέρι, ο (σ.α. βιβλίο).
τετρακόσια (άκλ. απόλ. αριθμητ.): ισστάρσσελ.
τετράμηνος (επίθ.): ισσταρετσχονένγκο,-ι.
τετραπέρατος (επίθ.): γκαέτ-μπουτζανγκλό,-ί π.χ. γκαέτ-μπουτζανγκλό σι λεσκό τσχαβό = τετραπέρατος είναι ο γιος του. (κυριολ. υπέρ πολύξερος).
τετράπορτος (α) (επίθ.): ισσταρέουνταρένγκο,-ι π.χ. ισσταρέουνταρένγκο τρομοφίλι = τετράπορτο αυτοκίνητο.
τετράπορτος (β) (επίθ.): ισσταρέκαπουένγκο, -ι.
τέχνασμα: (βλ. επινόηση).
τέχνη (α): ζαναάτι, ο (σ.α. επάγγελμα)

π.χ. (φράση) σόσκο ζανάατι ντα τε τζανέλ ο μανούζς, λατσχό σι = όποια λογής τέχνη και να ξέρει ο άνθρωπος, καλή είναι (βλ. και επάγγελμα (β)).

τεχνίτης: (βλ. μάστορας).

τεχνίτης (μαθητεύομενος):

τσιράκο, ο (βλ. και τσιράκι).

τεχνίτης (τσεκουριών): τοβερτζίο, ο.

τζάκι: οτζάκο, ο και τζάκι, ο

π.χ. σίλε οτζάκο κάι λεσκό κχερ = έχει τζάκι στο σπίτι του.

τζαμάκι: τζαμίσι, ο.

τζαμαρία: τζαμαρία και

τζαμακαρία, η

π.χ. ε χουρντέ πφαγκλέ η τζαμαρία ε τοπάσα = τα παιδιά έσπασαν την τζαμαρία με την μπάλα.

τζαμένιος (επίθ.): τζαμέσκο, -ι.

τζάμι: τζάμο και τζάμι, ο

π.χ. κον πφαγκλάς ο τζάμο ε ουνταρέσκο; = ποιος έσπασε το τζάμι της πόρτας;, κος ε τζάμορα = σκούπισε τα τζάμια.

τζαμί: τζαμία, η.

τζαμπατζής: αβά(ν)τατζίο, ο

π.χ. αβά(ν)τατζίο σι ο πφιννορό! = τζαμπατζής είναι ο πονηρούλης!

τζαμπατζού: αβά(ν)τατζίκα και αβά(ν)τατζύκα, η.

τζαμωτός: (βλ. τζαμένιος).

τζατζίκι: τζατζίκι, ο

π.χ. λε μανγκέ ζάλακ τζατζίκι = πάρε μου λίγο τζατζίκι.

τζερεμές: τζερεμάβα, η

π.χ. τζερεμάβα σαν, νασστί μπετζεριός κχάντσικ = τζερεμές (ανίκανος, άχρηστος) είσαι, δεν μπορείς να καταφέρεις τίποτα, κάι ρακχαντάν καβά τζερεμάβα ρομαφίλι! = πού βρήκες αυτό το τζερεμέ (διαλυμένο, παμπάλαιο) αυτοκίνητο! κινρέ τζερεμάβε, με κα ποκινάβ λεν; = τους δικούς σου

τζερεμέδες (τις ζημιές που κάνεις) εγώ θα τους πληρώνω;

Συνών. τσχορντό = ρημαγμένος, διαλυμένος, χυμένος.

τζερτζελές: τζερτζελάβα, η

π.χ. νάι σανάς κατέ τε τνικχέσας σαί τζερτζελάβα σας αμέν ιρακί η ρατ = δεν ήσουν εδώ να έβλεπες τι τζερτζελέ είχαμε χθες το βράδυ.

τζογαδόρος: κουμαρτζίο, ο, θηλ. κουμαρτζίκα, η.

τζόγος: κουμάρι, ο

π.χ. χασαρντά σα πε παρέ κάι κουμάρι = έχασε όλα τα λεφτά του στον τζόγο.

τζουρτζούνα: τζουρτζούνα, η

π.χ. μπαρί τζουρτζούνα σι καλέστε = μεγάλη τζουρτζούνα (πλάκα) υπάρχει σ' αυτόν (έχει αυτός).

τηγανάκι: ταβίσα, η.

τηγανητός (επίθ.): πεκό,-ί

π.χ. πεκέ πατάτε = τηγανητές πατάτες.

(βλ. και ψημένος).

τηγάνι: τάβα, η

π.χ. χαλαβάβ η τάβα = πλένω το τηγάνι.

τηγανίζω (α) (μετβ. ρ.): πεκάβ

π.χ. πεκάβ ε αρνέ = τηγανίζω τα αβγά, πεκάβ ε ματσχέ = τηγανίζω τα ψάρια, πεκάβ πατάτε = τηγανίζω πατάτες.

(βλ. και ψήνω).

τηγανίζω (β) (ενεργ. διαμ.ρ.):

πεκλαράβ και (επιτατ.ενεργ.διαμ.ρ.) πεκλανταράβ (= βάζω να τηγανίσει-ουν, βάζω να ψήσει-ουν)

π.χ. κα πεκλανταράβ μανγκέ κάι μι ρομνί ιστάρ αρνέ = θα βάλω τη γυναίκά μου να μου τηγανίσει τέσσερα αβγά, κα πεκλαράβ λατέ ο μας = θα τη βάλω να ψήσει το κρέας (πεκλαρντό, -ί μτχ. = τηγανισμένος, ψημένος, πεκλαριπέ, ο, ρηματ. ουσ. = τηγάνισμα, ψήσιμο).

τηγάνισμα: πεκιπέ, ο (βλ. και ψήσιμο).

τηγανισμένος: (βλ. τηγανητός).

τηγανιστός: (βλ. τηγανητός).

τηλεόραση: τιλεόρασι, η
π.χ. α(ν)ντό κχερ σι, τιλεόρασι ντικχέλ = μες στο σπίτι είναι, τηλεόραση βλέπει.

τηλεσκόπιο: μπιλμπίλι, ο (βλ. και κιάλι).
(βλ. ομόηχο μπιλμπίλι = αηδόνη).

τηλέφωνο: τιλέφονο, ο
π.χ. γιαζ λεσκό τιλέφονο = γράψε το τηλέφωνό του, σίτουτ τιλέφονο κάι κο κχερ; = έχεις τηλέφωνο στο σπίτι σου;

τηλεφωνώ (αμετβ. και μετβ. ρ.): τιλέφονο-λαβ (= τηλέφωνο παίρνω)
π.χ. κα λαβ τουκέ τιλέφονο τχάρα = θα σου τηλεφωνήσω αύριο.

τι (άκλ. ερωτημ. αντων.): σο
π.χ. σο κερές; = τι κάνεις;,, σο μαγγκές; = τι θέλεις;,, σο κερντιλό; = τι έγινε;,, σο φρε(ν)ντάν; = τι είπες;
(σο σ.α. μόλις, ό,τι).

τι (ως θαυμαστικό): σαό,-ί και σαβό,-ί
π.χ. σαό μπαρό κχερ! = τι μεγάλο σπίτι!, σαβί σσουκάρ τσχορί! = τι ωραία κοπέλα!
(βλ. και ερωτημ. αντων. ποιος).

τι (λογής, είδους): σόσκο,-ι
π.χ. σόσκο κιράλ μαγγκές; = τι λογής τυρί θέλεις;

τιμή (για πρόσωπο): ναμούζι, ο
π.χ. με νι λατζανταράβ μο ναμούζι = εγώ δεν ντροπιάζω την τιμή μου.

τιμή (για πράγματα): φιάτο, ο και φιάτι, ο
π.χ. σαβό σι ο φιάτο καλέ τομαφιλέσκο; = τι τιμή έχει αυτό το αυτόκίνητο;,, φουλάρ εμπούκα ο φιάτο = κατέβασε λίγο την τιμή.

τίμιος (επίθ.): ναμουζλίο,-ούκα

π.χ. ναμουζλίο μανούζς σι = είναι τίμιος άνθρωπος.
(βλ. και σεμνός)

τιμότητα: (βλ. τιμή (για πρόσωπο)).

τιμολόγιο: τιμολόγιο, ο
π.χ. τσχι(ν)ντάς τουκέ τιμολόγιο ε μαγγκινένγκε κάι λιάν; = σου έκοψε τιμολόγιο για τα εμπορεύματα που πήρες;

τιμόνη: ντιμένο και τιμόνη, ο
π.χ. ασταράβ ο ντιμένο = κρατάω το τιμόνη, τσχι(ν)ντάν ο ντιμένο τσατσέ = κόψε (στρίψε) το τιμόνη δεξιά.

τίναγμα: κινισαριπέ, ο
π.χ. πφερντιλέ ε σομπάκε μποριέ, κινισαριπέ μαγγκέν = γέμισαν τα μπουριά της σόμπας, τίναγμα θέλουν.

τιναγμένος (μτχ.): κινισαρντό,-ί
π.χ. κινισαρντέ σι ε κουβέρτε = τιναγμένες είναι οι κουβέρτες.

τινάζομαι (α) (αμετβ. ρ.): κινισαράμαν.

τινάζομαι (β): (βλ. αναπηδώ (β)).

τινάζω (μετβ. ρ.): κινισαράβ
π.χ. κινισαράβ ε πατέ = τινάζω τα ρούχα, κινισαράβ ε κιλίμορα = τινάζω τα χαλιά, κινισαράβ ε κουβέρτε = τινάζω τις κουβέρτες.

τίποτα (άκλ. αόρ. αντων.): κχάντσικ (σ.α. κάτι, βλ. και κάτι)
π.χ. σι κχάντσικ τε χαβ; = έχει τίποτα να φάω;,, νι λιόμ λεσκέ κχάντσικ = δεν του πήρα τίποτα, νι κερντιλό κχάντσικ = δεν έγινε τίποτα, νασστί κερές κχάντσικ = δεν μπορείς να κάνεις τίποτα, μαγγκές αβέρ κχάντσικ; = θέλεις τίποτα άλλο;

τιποτένιος (επίθ.): κχαντσικανό,-ί
π.χ. κχαντσικανό μανούζς = τιποτένιος άνθρωπος.

τοίχος: ντουβάρι, ο
π.χ. μακχάβ ε ντουβάρρα = βάφω τους τοίχους, τε να ασσουνέσα μαν

ακανά, κ' αβέλ γεκ γκιβέ κάι κα τσαλαβές κο σσορό κάι ντουβάρι = αν δε μ' ακούσεις τώρα, θα 'ρθει μια μέρα που θα χτυπάς το κεφάλι σου στον τοίχο.

(υποκ.) ντουβαρίσι, ο.

τοιχώχαρτο: ντουβαρένγκο-λιλ, ο (= τοίχων χαρτί).

τοκίζομαι (αμετβ. ρ.): τόκο-λαβ (= τόκο παίρνω)

π.χ. μουκλά ε παρέ κάι μπάνκα, τε λεν-τόκο = άφησε τα χρήματα στην τράπεζα, να τοκίζονται.

τοκίζω (μετβ. ρ.): τόκο-τχαβ (= τόκο βάζω).

τόκος: τόκο, ο

π.χ. τε ποκινέσα νταά ανγκλέ, κα φουλέλ ο τόκο = αν πληρώσεις πιο μπροστά, θα κατεβεί ο τόκος.

τολμηρός: (βλ. θαρραλέος, άφοβος).

τομάρι: μορκχί, η (= δέρμα, πετσί, δορά)

π.χ. ε γκουρουβέσκι μορκχί σι τφουλί = του βοδιού η δορά είναι χοντρή.

τονωμένος (μτχ.): τζου(ν)νταρντό, -ί (= ζωντανεμένος, τζου(ν)ντό = ζωντανός)

Συνών. ζουραρντό και ζουραρνταρντό = δυναμωμένος.

τονώνομαι (αμετβ. ρ.):

τζου(ν)ντιάβ (= ζωντανεύω (αμετβ.))

Συνών. ζουράβαβ = δυναμώνω αμετβ.

τονώνω (μετβ. ρ.): τζου(ν)νταράβ (= ζωντανεύω (μετβ.))

Συνών. ζουραρνταράβ = δυναμώνω μετβ.

τόνωση: τζου(ν)νταριπέ, ο (= ζωντάνεμα)

Συνών. ζουραρνταριπέ = δυνάμωμα.

τόξο: τόνκσο, ο

τόπι: τόπα, η

(βλ. και μπάλα, ποδόσφαιρο)

τοποθετημένος (επίθ.): τchonτό, -ί (βλ. και βαλμένος) και

τchonτι(ν)ντό, -ί

(βλ. ομόηχο τchonτό = πλυμένος).

Αντίθ. μπιτchonτό = ατοποθέτητος.

(ομόηχο μπιτchonτό = άπλυτος).

τοποθέτηση: τchonπέ και τchonτιπέ, ο

(βλ. ομόηχο τchonπέ = πλύσιμο).

τοποθετούμαι (αμετβ. ρ.):

τchonτιάβ και τchonτί(ν)ντιαβ

π.χ. σαρ κα τchonτόλ ο κας κατέ; = πώς θα τοποθετηθεί το ξύλο εδώ;, ζόρι κα τchonτί(ν)ντολ = δύσκολα θα τοποθετηθεί.

τοποθετώ (μετβ. ρ.): τχαβ

π.χ. τχαβ ε μανγκινά οπρά ράφορα = τοποθετώ τα εμπορεύματα πάνω στα ράφια.

(βλ. και βάζω).

(βλ. ομόηχο τχαβ = πλένω, κλωστή).

τόπος: τχαν, ο

π.χ. ντουρέ τχανέστε γκελό = σε μακρινό τόπο πήγε, (ποίημα Γ. Αλεξίου «ντα λατζάιλο ο Ρομ» (= και ντράπηκε ο Τσιγγάνος)) πιρό τχαν μανγκλέ τε κερέν, αμά κάι ντικχλέ λεν, ντρομ ντιέλεν, μπουτέ μπροσσέ(ν)ντε πφιρανταρντέλεν, πε βαστά πουταρντέ, ανγκάλι μανγκένας, αμά κχάντσικ, κχόνικ, νταά ασσουγκιαρέν. Αρμαϊ(ν)ντέ ε Ντεβλέσταρ λενγκό αλάβ τchonτέ, τε πφενές, βον μανουσσά νάι σας, ντα ακ, σαρ λατζάιλο ο Ρομ τε πφενέλ βόντα κάι σι μανούσς! = δικό τους τόπο θέλανε να φτιάξουνε (χτίσουνε), μα όπου τους είδανε δρόμο τους δώσανε (διώξανε), σε πολλά χρόνια (πολλούς αιώνες) τους περπατήσανε (ανάγκασαν να περπατήσουνε), τα χέρια τους ανοίξανε (απλώσανε), αγκαλιά ζητούσανε, μα τίποτε, κανείς, ακόμα περιμένουν. Καταραμένους

απ' το Θεό τους ονομάσανε, λες κι αυτοί άνθρωποι δεν ήτανε και να πώς ντράπηκε ο Γύφτος (Τσιγγάνος) να πει κι αυτός ότι είναι άνθρωπος!

(τχαν σ.α. μέρος, θέση, οικόπεδο, περιοχή, χώρος).

(υποκ.) τχανορό, ο.

τοσοδούλης (επίθ.):

γκαντιμπορορό,-ί και

γκαντικινορό,-ί

π.χ. γεκ γκαντιμπορορό

τζουκελορό τρασσαντάς τουτ; = ένα τοσοδούλικο σκυλάκι σε φόβισε;

τόσος (άκλ. δεικτ. αντων.):

γκαντιμπόρ, καντιμπόρ γκαντικίν

π.χ. γκαντικίν εκχόλ τούκε; = τόσο σου φτάνει;, γκαντιμπόρ μπαρό σι; = τόσο μεγάλο είναι;, γκαντικίν τζανέλ, γκαντικίν πφενέλ = τόσα ξέρει, τόσα λέει.

(όταν ανεβαίνει ο τόνος στην

προπαραλήγουσα οι λέξεις

σημαίνουν: όσος, πόσος, π.χ.

γκάντιμπορ μανγκές; = πόσο

θέλεις;, πι γκάντικιν μανγκέσα =

πιες όσο θες).

τότε (επίρρ.): οζομάν

π.χ. τζι οζομάν ιν τζανές σο

κερντόλ = μέχρι τότε δεν ξέρεις τι

γίνεται, σερές οζομάν και πφενάβας

τούκε; = θυμάσαι τότε που σου

έλεγα;

Αντίθ. ακανά = τώρα.

τουαλέτα: (βλ. αποχωρητήριο).

τουαλέτα (γυναικείο φόρεμα):

τουαλέτα, η

π.χ. σαϊ σσουκάρ τουαλέτα

κι(ν)ντάς λακέ λακό ρομ! = τι

ωραία τουαλέτα της αγόρασε ο

άνδρας της!

τούβλο: τούβλα, η

π.χ. καζόμ τούβλε τε κινάβ; = πόσα

τούβλα να αγοράσω;

τουλάχιστον (επίρρ.): μπάρεμ και

μπαρέμ

π.χ. τε τζάσας του μπάρεμ = να πήγαινες εσύ τουλάχιστον, μπαρέμ τε πφενέλας μάνγκε = τουλάχιστον να μου έλεγε.

τουλούμι: τουλούμο, ο

π.χ. (μτφ.) κερντέ λε τουλούμο

α(ν)ντό μαριπέ = τον έκαναν

τουλούμι στο ξύλο (τουλούμο

(μτφ.) = παχύσαρκος,

χοντροπρόσωπος, θηλ. τουλούμκα,

η, π.χ. νά χα μπουτ, σαρ τουλούμο

κερντιλό κο μούι = μην τρως πολύ,

σαν τουλούμι έγινε το πρόσωπό

σου).

τουλούμπα (το γλυκό):

τουλού(μ)μπα, η

π.χ. μπουτ χαβ ε τουλού(μ)μπε =

πολύ τρώω τις τουλούμπες.

τουλούμπα (η αντλία):

τουλού(μ)μπα, η

π.χ. κάι πουρανέ μπροσά κατάρ

τουλού(μ)μπε λάσας παϊ οζομάν

νάι σας τσεσσμάβε = τα παλιά

χρόνια από τις τουλούμπες

παίρναμε νερό τότε δεν υπήρχαν

βρύσες.

τουλούμπατζης:

τουλού(μ)μπατζίο, ο.

τούμπα: τού(μ)μπα, η

π.χ. κάι τε περέλας μάνγκε ντα

γκασαβί μπαχ! τού(μ)μπε κα

κεράβας = πού να μου έπεφτε κι

εμένα τέτοια τύχη! τούμπες θα

έκαμνα.

τουμπερλέκι: νταρμπούκα, η

π.χ. τζανές τε τσαλαβές

νταρμπούκα; = ξέρεις να χτυπάς

τουμπερλέκι;

(νταρμπούκατζίο, ο = αυτός που

παίζει τουμπερλέκι, ο

κατασκευαστής τουμπερλεκιών).

(υποκ.) νταρμπουκίσα, η.

τουρισμός: τουριζλίκο, ο.

τουρίστας: τουρίζι, ο

π.χ. τουρίζορα σι καλά = τουρίστες

είναι αυτοί.

τουρίστρια: τουρίσκα, η.
Τουρκία: Χοραχανιπέ, ο
 (σ.α. Τουρκισμός)
 π.χ. γκελό α(ν)ντό Χοραχανιπέ =
 πήγε στην Τουρκία.
τουρκικός (επίθ.): χοραχανό, -ί
 π.χ. χοραχανέ μανγκινά = τουρκικά
 προϊόντα.
Τουρκισμός: (βλ. Τουρκία).
Τούρκος: Χοραχάι, ο
 π.χ. εκ Χοραχάι ρόντελας τουτ =
 ένας Τούρκος σ' έψαχνε.
(υποκ.) Χοραχάϊορό, ο (προφ. με
 συνίζηση ιο).
Τουρκάλα, η: Χοραχνί, η
(υποκ.) Χοραχνορί, η.
τουρσάς: τρουσσουτζίο, ο (αυτός
 που φτιάχνει και πουλάει τουρσί,
 αυτός που τρώει πολύ τουρσί), θηλ.
 τρουσσουτζούκα, η.
τουρσί: τρουσσία, η
 π.χ. μι μάμι μπουτ σσουκάρ
 τρουσσία κερέλ = η γιαγιά μου
 πολύ ωραίο τρουσί φτιάχνει,
 ντιλάβαβ τρουσσιάκε = τρελαίνομαι
 για τουρσί, φουσουέσκε ζουμάσα
 μπούσσουκαρ τζαλ η τρουσσία = με
 φασολάδα υπέροχα πηγαίνει το
 τουρσί, κι(ν)ντόμ σσαχά, ντομάτε,
 τε κεράβ τρουσσία = αγόρασα
 λάχανα, ντομάτες, να φτιάξω
 τουρσί, (φράση) κερντιλόμ
 τρουσσία = έγινα τουρσί (δηλ.
 εξαντλήθηκα από την κούραση).
τούρτα: τούρτα, η (πληθ. τούρτε,
 ε).
τούτος (δεικτ. αντων.): ακαβά
 π.χ. τζανές σο πφιννό σι ακαβά! =
 ξέρεις τι πονηρός είναι τούτος!
τούτη: ακαγιά και ακαϊά.
τουφέκι : τουφέκο, ο
 Συνών. πούσκα = όπλο.
τράβηγμα: σιρντιπέ, ο και
 σϋρντιπέ, ο
 π.χ. σαό σιρντιπέ σας καβά και
 κερντάν; κα πφαγκιόλας ο ουντάρ!

= τι τράβηγμα ήταν αυτό που
 έκανες; Θα έσπαγε η πόρτα!
 (σιρντιπέ (μτφ.) = ζύγισμα,
 αναχώρηση, ξεκίνημα).
τραβηγμένος (α) (μτχ.): σιρντό, -ί,
 σιρντι(ν)ντό, -ί και σϋρντό, -ί
 (σιρντι(ν)ντό (μτφ.) = υποφερτός)
 (σιρνταρντό (μτφ.) = ζυγισμένος)
Αντίθ. μπισιρντό, μπισιρντι(ν)ντό =
ατράβηχτος, (μτφ.) αβάσταχτος,
ανυπόφορος, αζύγιστος.
τραβηγμένος (β) (άκλ. επίθ.):
 σιρντιμέ (σιρντιμέ (μτφ.) =
 υποφερτός, ζυγισμένος)
Αντίθ. μπισιρντιμέ = ατράβηχτος,
(μτφ.) αβάσταχτος, ανυπόφορος,
αζύγιστος.
τραβηχτικός (επίθ.): σιρντικανό, -
 ί.
τραβιέμαι (α) (αμετβ. ρ.):
 σιρντί(ν)ντιαβ, σιρντισάαβ και
 σίρνταμαν
 (σίρνταμαν (μτφ.) = ζυγίζομαι,
 αποτραβιέμαι (σίρνταμαν κυριολ. =
 τραβώ τον εαυτό μου)
 π.χ. σίρντετουτ λέσταρ· νάι λατσχό
 μανούζς σι = αποτραβήξου απ'
 αυτόν· δεν είναι καλός άνθρωπος,
 νά πρασά μαν και σομ τφουλό· του
 σιρντά(ν)τουτ τε ντικχές καζόμ
 κίλορα σαν; = μη με κοροϊδεύεις
 που είμαι χοντρός· εσύ ζυγίστηκες
 να δεις πόσα κιλά είσαι;
 (σιρντί(ν)ντιαβ και σιρντισάαβ
 (μτφ.) = υποφέρομαι
 π.χ. νι σιρντί(ν)ντολ καγιά ντουκ =
 δεν υποφέρεται αυτός ο πόνος, ιν
 σιρντισάολ λακό μορμισαριπέ = δεν
 υποφέρεται η γκρίνια της.).
τραβιέμαι (β) (αμετβ. ρ.): σιρντιάβ
 (σιρντιάβ (μτφ.) = υποφέρομαι).
τραβώ (α) (αμετβ. και μετβ. ρ.):
 σίρνταβ και σϋρνταβ
 π.χ. σίρνταβ ο τραπέζι πάπαλε =
 τραβάω το τραπέζι πίσω, σίρντε και
 κι μπουκί του = τράβα στη δουλειά

σου εσύ, σο σϋρντελ κο γκι; πφεν
μανγκέ τε λαβ τουκέ; = τι τραβάει η
ψυχή σου; πες μου να σου πάρω,
κάνα πφενάβας λάκε με, ιν
πακιάλας μαν, ακανά πε μπαλά
σίρντελ = όταν της έλεγα εγώ, δε με
πίστευε, τώρα τραβάει τα μαλλιά
της, σιρντάς μπουτ καγιά μεσελάβα
= τράβηξε πολύ αυτή η υπόθεση,
σίρνταβ ο σοσλό = τραβάω το
σχοινί, σίρντε

ντα ε χουρμπουζέ τε ντικχάς καζόμ
κίλορα κα ικλέν = για τράβα
(ζύγισε) τα καρπούζια να δούμε
πόσα κιλά θα βγουν, νασστί
σϋρνταβ κι μούρμα, καλαρντάν μο
γκι = δεν μπορώ να τραβήξω
(υποφέρω) τη γκρίνια σου, μου
μαύρισε την ψυχή, ντά νι σιρντά
ο τρένο; = ακόμα δεν τράβηξε
(αναχώρησε) το τρένο;
(σίρνταβ (μτφ.) = ζυγίζω,
αναχωρώ, υποφέρω, ξεκινώ).

τραβώ (β) (ενεργ.διαμ.ρ.):

σϋρνταράβ και
(επιτατ.ενεργ.διαμ.ρ.)
σϋρντανταράβ (= βάζω να
τραβήξει-ουν, κάνω να τραβήξει-
ουν, βάζω να ζυγίσει-ουν, κάνω να
υποφέρει-ουν, τυραννώ)

π.χ. κα σϋρνταράβ λεστέ ο τραπέζι
ζάλακ κορίνγκα = θα τον βάλω να
τραβήξει το τραπέζι λίγο κατά 'κει,
κα σϋρνταράβ λεστέ ε πουρουμά =
θα τον βάλω να ζυγίσει τα
κρεμμύδια, μπουτ σϋρνταρντά μαν
καβά μανούζς! = πολύ με τυράννισε
αυτός ο άνθρωπος! (σϋρνταρντό, -ί
μτχ. = τραβηγμένος, ζυγισμένος,
τυραννισμένος, σϋρνταριπέ, ο,
ρηματ.ουσ. = τράβηγμα, ζύγισμα,
τυράννισμα).

τραγουδάκι: γκιλορί, η

π.χ. σαί σσουκάρ γκιλορί! = τι
ωραίο τραγουδάκι!

τραγούδι: γκιλί, η

π.χ. ασσουνάβ γκιλά = ακούω
τραγούδια, νεβέ σι καλά γκιλά =
καινούρια είναι αυτά τα τραγούδια,
ρομανέ γκιλά = τσιγγάνικα
τραγούδια, καγιά γκιλί σεραρντάς
μαν μο τερνιπέ = αυτό το τραγούδι
μου θύμισε τα νιάτα μου, (στίχοι
από ποίημα του Γ. Αλεξίου
«σικλιάρ μαν τε μανγκάβ») (μάθε με
να αγαπώ): σικλιάρ μαν τε
τραησαράβ σαρ μανγκέσα του,
κέρμαν τούκε, α(ν)ντάρ μο γκι,
γκιλά τε ικαλάβ τούντα τε
γκιλάμπες λεν = μάθε με να ζω
όπως θες εσύ, κάνε με για σένα,
μέσα από την ψυχή μου, τραγούδια
να σου βγάλω κι εσύ να τα
τραγουδάς.

τραγουδιέμαι (αμετβ. ρ.):

γκιλαμπά(ν)ντιαβ.

τραγουδισμα: γκιλαμπα(ν)ντιπέ, ο.

τραγουδιστός (μτχ.):

γκιλαμπα(ν)ντό,-ί

π.χ. γκιλαμπα(ν)ντό αβιλό κχερέ =
τραγουδιστός ήρθε σπίτι.

τραγουδώ (αμετβ. και μετβ. ρ.):

γκιλάμπαβ

π.χ. γκιλάμπελ μπουτ σσουκάρ =
τραγουδάει πολύ ωραία, σαβί γκιλί
μανγκές τε γκιλάμπαβ τούκε; = ποιο
τραγούδι θέλεις να σου
τραγουδήσω;

τρακ: τρακ, ο

π.χ. κάνα ντικχάβ λα, τρακ
ασταρέλ μαν = όταν τη βλέπω, τρακ
με πιάνει.

τράκα: τράκα, η

π.χ. ιτσ τσιγκάρε οπρά πέστε νι
λελ, σα τράκα κερέλ = καθόλου
τσιγάρα πάνω του δεν παίρνει, όλο
τράκα κάνει.

τρακάρισμα (η σύγκρουση):

τρακάρα, η.

τρακάρω (αμετβ. ρ.): τρακάρα-
κεράβ (= τρακάρισμα κάνω)

π.χ. (κατάρα) τρακάρια τε κερές κε
τομαφιλέσα ντα τε μερές = να
τρακάρεις με το αυτοκίνητο σου και
να πεθάνεις.

τρακτέρ: τρακτέρι, τραχτέρι,
τακτέρι και ταχτέρι, ο

π.χ. ίκλι οπρά τρακτέρι = ανέβα
πάνω στο τρακτέρ.

τρανός (επίθ.): ναμλίο,-ούκα

π.χ. κερντιλό μπαρό ντα ναμλίο =
έγινε μεγάλος και τρανός.

*Συνών. ασσου(ν)ντό = ακουστός,
ζακουστός, ασσαρντό = παινεμένος.*
(βλ. και ονομαστός).

τράνταγμα: ιζντρανταριπέ, ο.

τρανταγμένος (μτχ.):

ιζντρανταρντό, -ί.

τραντάζω (μετβ. ρ.): ιζντρανταράβ
(= κάνω να τρέμει-ουν)

π.χ. η ζενζελάβα ιζντρανταρντά ε
κχερά = ο σεισμός τράνταξε τα
σπίτια.

τράπεζα: μπάνκα, η

π.χ. τζαβ τε ικαλάβ παρέ κατάρ
μπάνκα = πάω να βγάλω λεφτά από
την τράπεζα, μπάνκα σομ ντα
μανγκέν μα(ν)ντάρ βίρα παρέ; =
τράπεζα είμαι και ζητάτε συνεχώς
από μένα λεφτά;

τραπεζάκι: τραπεζίσι, ο.

τραπέζι: τραπέζι, ο

π.χ. κασσουνό τραπέζι = ξύλινο
τραπέζι. (πληθ. τραπέζορα, ε).

τραπεζικός (επίθ.): μπανκάκο, -ι

π.χ. μπανκάκο εσάπο = τραπεζικός
λογαριασμός.

τραπεζίτης (δόντι): τχαρτ, η και
τχαρ, η

π.χ. ντουκχάλ μαν μι τχαρτ =
πονάει ο τραπεζίτης μου.

τραπεζομάντιλο: μεσάλι, η

π.χ. μπουλιάρ η μεσάλι τε χας
μαρνό = στρώσε το τραπεζομάντιλο
να φάμε ψωμί.

(μεσάλι σ.α. ποδιά)

τραπεζώνω (μετβ. ρ.): τραπέζι-
κεράβ (= τραπέζι κάνω).

τράπουλα: (βλ. τραπουλόχαρτα).

τραπουλόχαρτα: σκα(μ)μπίλα, ε
π.χ. κάι τχοντάν ε σκα(μ)μπίλα; =
πού έβαλες τα τραπουλόχαρτα;;
νεβέ σι ε σκα(μ)μπίλα = καινούργια
είναι τα τραπουλόχαρτα.

τραπουλόχαρτο: σκα(μ)μπίλι, ο.

τραυλός: (βλ. κεκές).

τραύμα: γιαράβα, η

(βλ. και πληγή).

τραυματίζομαι (αμετβ. ρ.):

τσαλάντιαβ (κυριολ. χτυπιέμαι, σ.α.
συγκρούομαι)

π.χ. τσαλάντιλο κάι πο σοροό =
τραυματίστηκε στο κεφάλι του.

τραυματίζω (α) (μετβ. ρ.):

τσαλαβάβ (= χτυπώ, βαρώ)

π.χ. τσαλαντάλε τσχουράσα = τον
τραυμάτισε με μαχαίρι.

τραυματίζω (β) (μετβ. ρ.):

γιαραλάριαβ (προφ. με συνίζηση ια)
(βλ. και πληγώνω).

τραυμάτισμα: τσαλαηπέ, ο

(κυριολ. χτύπημα, σ.α. βάρεμα).

τραυματισμένος (α) (μτχ.):

τσαλαντό, -ί (κυριολ. χτυπημένος,
σ.α. βαρεμένος)

π.χ. τσαλαντό σι κάι πι τσάνκ =
τραυματισμένος είναι στο πόδι του.

τραυματισμένος (β) (άκλ. επίθ.):

γιαραλαμούσσι

π.χ. γιαραλαμούσσι σι λεσκή τσανκ
= τραυματισμένο είναι το πόδι του.

τραυματισμός: γιαραλαμάκο, ο.

τραχανάς: ταρανάβα και

τραχανάβα, η

π.χ. κερ αμένγκε ταρανάβα τε χας
= φτιάξε μας τραχανά να φάμε.

τρεις (άκλ. απόλ. αριθμ.): τριν

π.χ. τριν τζουβλά = τρεις γυναίκες
(βλ. και τρία).

τρέλα: ντιλιπέ, ο (σ.α.

τρελοκομείο)

π.χ. ντιλιπέ μπικινέλ = τρέλα
 πουλάει (δηλ. παριστάνει τον
 τρελό), τε ασταρέλα μαν μο ντιλιπέ,
 τζανές σο κα κεράβ τουτ; = άμα με
 πιάσει η τρέλα μου, ξέρεις τι θα σε
 κάνω;

*Αντίθ. γκογκιαβεριπέ = λογική,
 φρονιμάδα, σοφία.*

τρελαίνομαι (αμετβ. ρ.): ντιλάαβ
 και ντιλάβαβ

π.χ. ντιλάιλαν; σο τζας τε κερές; =
 τρελάθηκες; τι πας να κάνεις;, σο
 ντικχλά λα, ντιλάιλο κατάρ λακό
 σσουκαριπέ = μόλις την είδε,
 τρελάθηκε από την ομορφιά της,
 ντιλάβαβ καλέ ζουμάκε =
 τρελαίνομαι γι' αυτό το φαγητό.

*Συνών. χασαράμαν (= χάνω τον
 εαυτό μου), τα χάνω.*

*Αντίθ. γκογκιάρντιαβ =
 λογικεύομαι.*

τρελαίνω (α) (μετβ. ρ.): ντιλαράβ

π.χ. χαλά μαν κι μούρμα,
 ντιλαρντάν μαν = μ' έφαγε η
 μουρμούρα (γκρίνια) σου, με
 τρέλανε, ντιλαρντάς λες πε
 μπιλγκιένσα = τον τρέλανε με τα
 καμώματά της, κα ντιλαρέν μαν
 καλά χουρντέ = θα με τρελάνουν
 αυτά τα παιδιά, τζας τε ντιλαρές
 μαν; = πας να με τρελάνεις;

τρελαίνω (β) (επιτατ. μετβ. ρ.):
 ντιλανταράβ

π.χ. μανγκές τε ντιλανταρές μαν; =
 θέλεις να με τρελάνεις;

τρέλαμα: ντιλαριπέ, ο.

τρελαμάρα: ντιλιπέ, ο (= τρέλα)

π.χ. ντιλιπέ τσαλαντά τουτ αν κο
 σοροό ντα γκαντάλ κερές; =
 τρελαμάρα σε χτύπησε στο κεφάλι
 και κάνει έτσι;

Συνών. παλοκανιπέ = παλαβομάρα.

τρελαμένος (α) (μτχ.): ντιλαρντό,-ί

Συνών. παλοκανισαρντό =

παλαβωμένος.

τρελαμένος (β) (μτχ.):

ντιλανταρντό, -ί.

τρελοκομείο (α): ντιλιπέ, ο
 (κυριολ. = τρέλα)

π.χ. α(ν)ντό ντιλιπέ σι λεσκή πφεν =
 μες στο τρελοκομείο είναι η αδερφή
 του.

τρελοκομείο (β): τιμαρενάβα, η

π.χ. πφα(ν)ντέ λε α(ν)ντί
 τιμαρενάβα = τον έκλεισαν μες στο
 τρελοκομείο.

τρελοκόριτσο: ντιλί-τσορί και
 ντιλί-τσχέι, η.

τρελόπαιδο: ντιλό-τσαβρό, ντιλό-
 τσαβρό και ντιλό-τσαό, ο (κυριολ.
 τρελό αγόρι).

τρελός (επίθ.): ντιλό, -ί

π.χ. σαέ όρμπε σι καλά κάι πφενές;
 ντιλό σαν ή ντιλό κερέστουτ; = τι
 λόγια είναι αυτά που λες; τρελός
 είσαι ή τον τρελό παριστάνεις;,
 ντιλό σι ο μανούζς, νι ακχιαρέλ =
 τρελός είναι ο άνθρωπος, δεν
 καταλαβαίνει.

Συνών. παλοκάν = παλαβός.

*Αντίθ. γκογκιαβέρ = λογικός,
 φρόνιμος.*

τρελούτσικος (επίθ.): ντιλορό,-ί

π.χ. σι εμπούκα ντιλορό = είναι
 λίγο τρελούτσικος.

Συνών. παλοκανορό =

παλαβούτσικος.

τρελόχαρτο (το): ντιλικανό-λιλ, ο

π.χ. νι κερντά πο ασκερλίκο,
 ντιλικανό-λιλ λιά = δεν υπηρέτησε
 τη στρατιωτική του θητεία,
 τρελόχαρτο πήρε.

τρεμάμενος (μτχ.): ιζντραντό,-ί

π.χ. ιζντραντέ βαστά = τρεμάμενα
 χέρια.

τρεμούλα: ιζντραηπέ, ο

π.χ. ασταρντά λε ιζντραηπέ κατάρ
 η τρας = τον έπιασε τρεμούλα απ'
 το φόβο.

(σ.α. ρίγος, ταραχή).

τρέμουλο: (βλ. τρεμούλα).

τρέμω (αμετβ. ρ.): ιζντράβ
π.χ. ιζντράν με τσανγκά κατάρ ο
τسخι(ν)ντιπέ = τρέμουν τα πόδια
μου από την κούραση, ιζντράλ
κατάρ πο κακ = τρέμει από τον θείο
της (δηλ. τον φοβάται), ιζντράλ μο
γκι ε τρασσάταρ = τρέμει η ψυχή
μου από το φόβο.

τρένο: τιρένο, ο
π.χ. κα τζάβταρ τιρενέσα = θα
φύγω με το τρένο.

(υποκ.) τιρενίσι,ο.

τρέξιμο: νασσιπέ, ο και πρασταηπέ,
ο

π.χ. (μτφ.) σι μπουτ πρασταηπέ και
καγιά μπουκί =έχει πολύ τρέξιμο
αυτή η δουλειά, νασσιτί νακχαβές
μαν και νασσιπέ = δεν μπορείς να
με περάσεις στο τρέξιμο.

(νασσιπέ σ.α. φυγή).

τρέφομαι (αμετβ. ρ.): παρβάρντιαβ
και παρμπάρντιαβ

π.χ. ο γκρας παρβάρντολ ε
τσαράσα = το άλογο τρέφεται με
χόρτο.

τρέφω (μετβ. ρ.): χα(ν)νταράβ και
παρβαράβ

π.χ. νάι λε τε χα(ν)νταρέλ πε αναβά
= δεν έχει να θρέψει την οικογένειά
του.

(βλ. και ταΐζω).

τρεχάματα: νασσιμάτα και
πρασταημάτα, ε

π.χ. σίμαν πρασταημάτα καβά
κουρκό = έχω τρεχάματα αυτή την
εβδομάδα.

τρεχάτος (επίθ.): νασσι(ν)ντό, -ί
και πρασταη(ν)ντό, -ί

π.χ. πρασταη(ν)ντό αβιλέμ =
τρεχάτος ήρθα, γκελόταρ
νασσι(ν)ντό = έφυγε τρεχάτος.

τρέχω (αμετβ. ρ.): νασσάβ και
πράσταβ

π.χ. και πράστας αγκαντάλ;=πού
τρέχεις έτσι;, μπουτ νασσέλ καβά
τομαφίλι = πολύ τρέχει αυτό το

αυτοκίνητο, τسخι(ν)ντιλόμ και
νασσλόμ = κουράστηκα που
έτρεξα.

(νασσάβ σ.α. φεύγω, ξεφεύγω,
διαφεύγω).

τρέχω (μετβ. ρ.): νασσανταράβ και
πρασανταράβ

π.χ. τسخι(ν)ντιλέμ μπουτ αγκιές και
μπουκί, μο αφεντικό

πρασανταρέλας μαν εκ κατέ εκ
κοτέ = κουράστηκα πολύ σήμερα
στη δουλειά, το αφεντικό μου με
έτρεχε μια εδώ μια εκεί, σας αμεν
γκεκ λοχία και ασκερλίκο, και
νασσανταρέλας αμέν σαστό γκιέ =
είχαμε ένα λοχία στο στρατό, που
μας έτρεχε όλη την ημέρα.

(πρασανταράβ και νασσανταράβ
σ.α. κυνηγώ, καταδιώκω,
κατατρέχω) (πρασανταράβ κυριολ.
= κάνω να τρέξει-ουν, πράσταβ =
τρέχω αμετβ., νασσανταράβ κυριολ.
= κάνω να τρέξει-ουν και κάνω να
φύγει-ουν, νασσάβ = τρέχω αμετβ.,
φεύγω, ξεφεύγω, διαφεύγω).

τρέχω (για υγρό) (αμετβ. ρ.):
τχάβνταβ

π.χ. τχάβντελ ρατ κατάρ μο νακ =
τρέχει αίμα από τη μύτη μου, νι
τχάβντελ η τσεσσιμάβα = δεν τρέχει
η βρύση.

(βλ. και στάζω (αμετβ.)).

τρία (άκλ. απόλ. αριθμητ.): τριν

π.χ. τριν α(μ)μπρολά = τρία
αχλάδια.

(βλ. και τρεις).

τριακόσια (άκλ. απόλ. αριθμητ.):
τρίνσσελ και τρίσσελ.

**τριακοσιοστός (τακτ. αριθμ.
επίθ.):** τρινσσελουτνό, -ί.

τριακοστός (τακτ. αριθμ. επίθ.):
τρι(ν)ντεσσουτνό, -ί.

τριάντα (άκλ. απόλ. αριθμ.):

τρί(ν)ντεσς και τρά(ν)ντα

τριαντάφυλλο: γκύλυ και γκύλι, ο
(πληθ. γκύλορα, ε)

π.χ. μπούσσουκαρ κχά(ν)ντελ καβά γκύλυ = υπέροχα μυρίζει αυτό το τριαντάφυλλο.

τρίβομαι (α) (αμετβ. ρ.): μοράμαν
π.χ. ο χουρντό μορέλπεσ α(ν)ντέ πε ντεάκι ανγκάλι = το μωρό τρίβεται στην αγκαλιά της μάνας του.

τρίβομαι (β) (αμετβ. ρ.): μορντιάβ
π.χ. τε μορντόν σσουκάρ ε τσίντζιρε = να τριφτούν ωραία (καλά) οι κατσαρόλες.

τρίβω (α) (μετβ. ρ.): μοράβ (σ.α. ακονίζω, εντρίβω, τροχίζω)
π.χ. τε ντικχέσα σαό κχερ κερντά, κε γιακχά κα μορές = αν δεις τι σπίτι έκανε, τα μάτια σου θα τρίβεις, μορ με πφικέ = τρίψε μου τους ώμους, τε μορές σσουκάρ ε τσίντζιρε = να τρίψεις καλά τις κατσαρόλες.

τρίβω (β) (ενεργ.διαμ.ρ.):
μορνταράβ και μορντανταράβ (= βάζω να τρίψει-ουν, βάζω να εντρίψει-ουν, βάζω να ακονίσει-ουν, κάνω να τριφτεί-ούν, κάνω να ακονιστεί-ούν)
π.χ. κα μορνταράβ λατέ με τσανγκά = θα την βάλω να εντρίψει τα πόδια μου, κα μορνταράβ λατέ ε τσίντζιρε τελέσα = θα την βάλω να τρίψει τις κατσαρόλες με σύρμα, κα μορνταράβ λεστέ η τσχουρί = θα τον βάλω να ακονίσει το μαχαίρι. (μορνταρντό,-ί μτχ. = τριμμένος, ακονισμένος, μορνταριπέ, ο = τρίψιμο, ακόνισμα).

τριγυρίζω (αμετβ. ρ.):
τρουγιαλισιάαβ
π.χ. κάι τρουγιαλισιάος α(ν)ντέ ντρομά;= πού τριγυρίζεις μες στους δρόμους;

τριγυρίζω (μετβ. ρ.):
τρουγιαλισαράβ.

τριγύρισμα: τρουγιαλισαριπέ, ο.

τριγυρισμένος (μτχ.):
τρουγιαλισαρντό,-ί και τρουγιαλιμέ (άκλ. επίθ.).

τριγύρω (επίρρ.): τρούγιαλ
π.χ. κατέ τρούγιαλ τε γκελό = εδώ τριγύρω θα πήγε.
(βλ. και γύρω).

τρίζω: (βλ. ηχώ (αμετβ.)).

τριήμερος (επίθ.):
τρινεγκιεσένγκο, -ι.

τρικλοποδιά: τσερμάβα, η
π.χ. τχοντά λεσκέ τσερμάβα ντα περαντά λε τελέ = του έβαλε τρικλοποδιά και τον έριξε κάτω.

τρίκυκλο: τρίκυκλο, ο
π.χ. ινγκαρέλ ε ντουνιαβάκε μανγκινά ε τρίκυκλωση, για τε ικαλέλ πο μαρνό = μεταφέρει τα εμπορεύματα του κόσμου με το τρίκυκλο, για να βγάλει το ψωμί του (δηλ. ασκεί το επάγγελμα του μεταφορέα με το τρίκυκλο).

τρίλεπτος (επίθ.): τρινέ-ντακαβένγκο, -ι.

τριμμένος (μτχ.): μορντό,-ί (σ.α. ακονισμένος, τροχισμένος) (μορντό (μτφ.) πρόστυχος, πονηρός)

Αντίθ. μπιμπορντό = άτριφτος.

τρίτος (τακτ. αριθμ. επίθ.):
τρινουτνό, -ί.

τριφύλλι: γιοντζάβα, η
π.χ. γιοντζάβα παρμπαράβ ε μπακρέν = τριφύλλι ταΐζω τα πρόβατα.

(υποκ.) γιοντζαβίσα, η.

τρίχα (κεφαλιού): μπαλ, ο
π.χ. ρακχαντόμ μπαλ α(ν)ντί ζουμί = βρήκα τρίχα μες στο φαγητό. (μπαλ σ.α. μαλλί).

τρίχα (γεννητικών οργάνων): ζαρ, η
(υποκ.) ζαρορί, η.

τριχόπτωση: μπαλένγκο-περιπέ, ο (= μαλλιών πέσιμο).

τριχωτός (α) (επίθ.): μπαλαλό,-ί

π.χ. μπαλαλέ τσανγκά = τριχωτά πόδια, μπαλαλό ντουμό = τριχωτή πλάτη.

(μπαλαλό σ.α. μαλλιάρος).

Αντίθ. *μπιμπαλαλό* = *άτριχος*.

τριχωτός (β) (επίθ.): ζαραλό, -ί (μόνο για το τριχωτό των γεννητικών οργάνων)

π.χ. ζαραλό σι λεσκό καρ, μπαριλό λεσκό τσαβό = τριχωτό είναι το πέος του, μεγάλωσε (έγινε έφηβος) ο γιος του. (Το επίθετο ζαραλό παράγεται από το ρήμα ζαράβαβ = βγάζω τρίχες στα γεννητικά όργανα, π.χ. ζαράιλο λεσκό καρ = έβγαλε τρίχες στα γεννητικά του όργανα. Ζαραλιπέ, ο = τριχοφυΐα γεννητικών οργάνων).

τρίψιμο: μοριπέ, ο

(σ.α. εντριβή, ακόνισμα, τρόχισμα).

τρόμαγμα: νταρανταριπέ, ο (σ.α. φοβέρισμα)

Συνών. *τρασσανταριπέ* = *φοβέρισμα*, *τρόμαγμα*.

τρομαγμένος (μτχ.):

νταρανταρντό, -ί και νταραρντό, -ί (νταρανταρντό σ.α. φοβισμένος, νταραρντό σ.α. έντρομος).

Συνών. *τρασσανταρντό* = *φοβισμένος*, *τρομαγμένος*.

τρομάζω (μετβ. ρ.): νταρανταράβ π.χ. νταρανταρντά μαν ο τζουκέλ = με τρώμαξε ο σκύλος.

(σ.α. φοβερίζω)

Συνών. *τρασσανταράβ* = *φοβερίζω*, *τρομάζω μετβ.*, *τρασσαβάβ* = *φοβίζω*.

τρομάζω (αμετβ. ρ.): νταράβ

π.χ. τρασσανέα, εμπουκάκε νταράς = φοβιτσιάρη, με το παραμικρό τρομάζεις.

(σ.α. φοβάμαι)

Συνών. *τρασσάβ* = *φοβάμαι*, *τρομάζω αμετβ.*

τρομαχτικός (επίθ.): νταρανό, -ί

π.χ. νταρανό σουνό = τρομαχτικό όνειρο.

(σ.α. φοβιτσιάρης).

τρομοκρατημένος (μτχ.):

νταρανταρντό, -ί (= φοβισμένος, τρομαγμένος) και τρασσανταρντό, -ί (= φοβισμένος, τρομαγμένος)

π.χ. νταρανταρντό σικάντολας = τρομοκρατημένος φαινόταν.

τρομοκράτηση: νταρανταριπέ (= φοβέρισμα, τρόμαγμα) και τρασσανταριπέ, ο (= φοβέρισμα, τρόμαγμα).

τρομοκρατούμαι (αμετβ. ρ.):

νταράβ (= φοβάμαι, τρομάζω αμετβ.) και τρασσάβ (= φοβάμαι, τρομάζω αμετβ.)

π.χ. τρασσάιλομ, κάνα ντικχλόμ λε = τρομοκρατήθηκα, όταν τον είδα, με κολάη νι νταράβ = εγώ εύκολα δεν τρομοκρατούμαι.

τρομοκρατώ (μετβ. ρ.):

νταρανταράβ (= φοβερίζω, τρομάζω μετβ.) και τρασσανταράβ (= φοβερίζω, τρομάζω μετβ.)

π.χ. νταρανταρντέ ε μι(λ)λετέ = τρομοκράτησαν το λαό, πφενές μανγκέ καλά πφερασά, για τε τρασσανταρές μαν; = μου λες αυτά τα λόγια, για να με τρομοκρατήσεις;

τρόμος: νταρ, η (σ.α. φόβος)

π.χ. ασταρντά μαν νταρ = μ' έπιασε τρόμος.

Συνών. *τρασς* = *φόβος*, *τρόμος*.

τρόμπα: τρόνπα, η

π.χ. πφουκιαράβ ε βελεπσικάκι λαστίκα ε τρονπάσα = φουσκώνω του ποδηλάτου το λάστιχο με την τρόμπα.

τρόπος: τερτίπο, ο.

τροφή: χαπέ, ο

π.χ. καλά χαμάτα σι νάι λατσχέ = αυτές οι τροφές δεν είναι καλές (υγιεινές) .

(σ.α. φαγητό) (βλ. και φαγητό).

τρόφιμο: (βλ. τροφή).

τροφοδοσία: χα(ν)νταριπέ, ο
(βλ. και τάισμα).

τροφοδοτώ (μετβ. ρ.):

χα(ν)νταράβ

(βλ. και ταΐζω).

Συνών. χαπέ-νταβ = σιτίζω.

τροχαία: τροχέα, η

τροχίζω (μετβ. ρ.): μοράβ (=τρίβω,
ακονίζω, εντρίβω)

π.χ. μοράβ η τσγουρί = τροχίζω το
μαχαίρι.

τρόχισμα: μοριπέ, ο (= τρίψιμο,
ακόνισμα, εντριβή).

τροχισμένος (μτχ.): μορντό,-ί
(=τριμμένος, ακονισμένος).

τροχονόμος: τροχονόμο, ο.

τρύπα: χουβ, η και χϋβ, η

π.χ. σίτουτ χουβ α(ν)ντό κο νταν =
έχεις τρύπα στο δόντι σου, ταλάλ ο
μενίο σι χϋβ = κάτω από το
παπούτσι υπάρχει τρύπα (δηλ. είναι
τρύπιο), (μτφ.) εκχέ κχερέ σίλε
μπουτ χουβά = ένα σπίτι έχει
πολλές τρύπες.

τρυπάνι: τριπάνι, ο

π.χ. πουταράβ χουβ ε τριπανέσα =
ανοίγω τρύπα με το τρυπάνι.

τρύπημα: χουβαριπέ, ο και
χϋβαριπέ, ο

π.χ. χουβαριπέ μανγκέλ ο ντουβάρι
= τρύπημα θέλει ο τοίχος.

τρυπημένος (μτχ. ως επίθ.):

χουβαρντό, -ί και χϋβαρντό, -ί

π.χ. χουβαρντό σι ο ντουβάρι =
τρυπημένος είναι ο τοίχος.

Αντίθ. μιχουβαρντό = ατρύπητος.

τρυπιέμαι (αμετβ. ρ.): χουβαράμαν
και χϋβαράμαν (μέση διάθεση)

π.χ. χουβαρντόμαν κάι μι νάι ε
σουβάσα = τρυπήθηκα στο δάχτυλό
μου με τη βελόνα.

τρυπιέμαι (αμετβ. ρ.):

χουβάρντιαβ και χϋβάρντιαβ
(παθητική διάθεση)

τρύπιος (μτχ. ως επίθ.):

χουβαρντό, -ί και χϋβαρντό, -ί
π.χ. χουβαρντέ τσοράπορα ντιάν
μαν τε βουραβάβ; = τρύπιες
κάλτσες μού 'δωσες να φορέσω;;
χουβαρντί σι μι πόσκι = τρύπια
είναι η τσέπη μου.

τρυπούλα: χουβορί, η και χϋβορί, η
π.χ. α(ν)ντέ σαπέσκι χουβορί ντα τε
τζας, κα ρακχαβάβ τουτ = μες στου
φιδιού την τρυπούλα και να πας, θα
σε βρω.

τρυπό (μετβ. ρ.): χουβαράβ και
χϋβαράβ

π.χ. χουβαρντά πε κανά, τε τχολ
τσεά = τρύπησε τα αυτιά της να
βάλει σκουλαρίκια, χουβαρντά
λεσκό σσορό ε μπαρέσα = του
τρύπησε το κεφάλι με την πέτρα,
χουβαρντόμ μι νάι ε σουβάσα =
τρύπησα το δάχτυλό μου με τη
βελόνα.

τρυπό (αμετβ. ρ.): χουβάρντιαβ

π.χ. η ανγκλικνί λαστίκα ε
μοτορέσκι χουβάρντιλι ντα φουλιλί
= το μπροστινό λάστιχο της
μοτοσικλέτας τρύπησε και
ξεφούσκωσε.

τρώγομαι (α) (αμετβ. ρ.):

χα(ν)ντιάβ

π.χ. νι χα(ν)ντόλ καγιά ζουμί = δεν
τρώγεται αυτό το φαγητό.

(βλ. και φαγώνομαι).

τρώγομαι (β) (αμετβ. ρ., μτφ.):

χάμαν

π.χ. σόσκε χάστουτ κε νταντέσα;
= γιατί τρώγεσαι με τον πατέρα
σου;

(βλ. και μαλώνω).

τρώγομαι (γ) (επιτατ.αμετβ.ρ.):

χα(ν)ντί(ν)ντιαβ

π.χ. μπουτ σσουκό σι ο μαρνό, νι
χα(ν)ντί(ν)ντολ = πολύ ξερό είναι
το ψωμί, δεν τρώγεται.

τρωγωνίω (μετβ. ρ.): χαβ-παβ

π.χ. σαστό γκιβέ χάνας-πένας
ταλάλ ασμαλίν = όλη την ημέρα
τρωγόπιναν κάτω απ' την
κληματαριά.

τρώει (ως απρός.): χάλμαν

π.χ. μο νακ χάλμαν, μπεςς σσουκάρ
πφενάβ τουκέ = με τρώει η μύτη
μου, κάτσε καλά σου λέω.

τρώω (α) (αμετβ. και μετβ. ρ.):
χαβ

π.χ. αβγκιέ σαϊ ζουμί κα χας; =
σήμερα τι φαγητό θα φάμε;, σαρ
μπαλό χαλ, ντούι τσαρέ χαπέ ιν
εκχόν λεσκέ = σαν το γουρούνι
τρώει, δύο πιάτα φαγητό δεν του
φτάνουν, (μτφ.) μπεςς σσουκάρ,
σόςκε κα χας μαριπέ = κάτσε καλά,
γιατί θα φας ξύλο, (μτφ.) χαλά μαν
κι μούρμα = μ' έφαγε η μουρμούρα
σου.

τρώω (β) (ενεργ.διαμ.ρ.):

χα(ν)νταράβ (= κάνω να φάει-νε,
ταϊζω, ζύνω κάτι, ώστε να μειωθεί ο
όγκος του)

π.χ. του χα(ν)νταρντάν αμέν ο
γκόλι, νι τζανές τε κχελές τόπα =
εσύ μας έκανες να φάμε το γκολ,
δεν ξέρεις να παίζεις μπάλα,
χα(ν)νταράβ ε χουρντέ ζουμί =
ταϊζω το παιδί φαγητό, νι ντελ ο
καςς κατέ α(ν)ντρέ, χα(ν)ντάρ λε
ζάλακ = δεν μπαίνει το ξύλο εδώ
μέσα, ξύστ' το λίγο.

τσάι: τσάι, ο (πληθ. τσάιορα, ε)

π.χ. κα πες εμπούκα τατό τσάι; =
θα πιεις λίγο ζεστό τσάι;

τσακάλι: τσακάλι, ο

π.χ. (μτφ.) τσακάλι σι, νασστί
ασταρέλ λε κχόνικ = τσακάλι είναι,
δεν μπορεί να τον πιάσει κανείς
(δηλ. είναι πολύ έξυπνος).

τσάκωμα: (βλ. γράπωμα, μάλωμα).

τσακωμένος: (βλ. γραπωμένος,
μαλωμένος).

τσακωμός: (βλ. μάλωμα).

τσακώνομαι: (βλ. γραπώνομαι,
μαλώνω).

τσακώνω: (βλ. γραπώνω).

τσαλάκωμα: μπουρτσιπέ, ο

Συνών. ζαροσαριπέ = ζάρωμα,
ανατριχίλα.

τσαλακωμένος (μτχ.):

μπουρτσισαρντό,-ί και μπουρτσιμέ
(άκλ. επίθ.)

π.χ. μπουρτσιμέ πατέ =
τσαλακωμένα ρούχα.

Συνών. ζαρομέ = ζαρωμένος.

Αντίθ. μπιμπουρτσιμέ =
ατσαλάκωτος.

τσαλακώνομαι: (βλ. τσαλακώνω
(αμετβ.)).

τσαλακώνω (μετβ. ρ.):

μπουρτσισαράβ

π.χ. κον μπουρτσισαρντάς με πατέ;
= ποιος τσαλάκωσε τα ρούχα μου;

Συνών. ζαροσαράβ = ζαρώνω
(μετβ.).

τσαλακώνω (αμετβ. ρ.):

μπουρτσισάαβ

π.χ. μπουρτσισάολ κολάη καβά
κοτόρ = τσαλακώνει εύκολα αυτό
το ύφασμα.

τσαμπουκαλεύομαι (αμετβ. ρ.):

τσαμπουκαλούκο-κεράβ (=

τσαμπουκαλίκι κάνω)

Συνών. μάγκα-κερντιάβ = μαγκεύω.

τσαμπουκαλίκι: τσαμπουκαλούκο,

ο

π.χ. κάσκε μπικνές καβά

τσαμπουκαλούκο; = σε ποιον
πουλάς αυτό το τσαμπουκαλίκι;

Συνών. μάνγκαλούκο = μαγκιά,

νταηλίκο = νταηλίκι.

τσαμπουκάς: τσαμπουκάβα, ο

π.χ. νά κέρτουτ μάνγκε

τσαμπουκάβα, κα τσχοράβ τουτ

α(ν)ντό μαριπέ = μη μου

παριστάνεις εμένα τον τσαμπουκά,

θα σε ρημάξω στο ξύλο.

τσάντα: τσά(ν)τα, η (σ.α.

πορτοφόλι)

π.χ. λε κι τσά(ν)τα, τε να μπιστρές = πάρε την τσάντα σου, μη ξεχάσεις.

τσαντάκιας: τσα(ν)τένγκο-τσορ, ο (σ.α. πορτοφολάς)

Συνών. ζαροσάαβ = ζαρώνω (αμετβ.), ανατριχιάζω.

τσάπα: τσαπάβα, η

π.χ. κον λιά μι τσαπάβα; ιρακί κι(ν)ντόμ λα = ποιος πήρε την τσάπα μου; χθες την αγόρασα.

(τσαπάβα σ.α. τσάπισμα, π.χ. τχάρα κα τζας τσαπαβάκε = αύριο θα πάμε για τσάπισμα).

τσαπατσούλα: τσαπατσούλκα, η,

π.χ. ιτσ νικοκίρκα νάι κι ρομνί, μπουτ τσαπατσούλκα σι = καθόλου νοικοκυρά δεν είναι η γυναίκα σου, πολύ τσαπατσούλα είναι.

τσαπατσούλης: τσαπατσούλι, ο

π.χ. κίντε κε λιλά εκχέ τχανέστε, τσαπατσούλινα = μάζεψε τα χαρτιά σου σε ένα μέρος, τσαπατσούλη, κατέ κοτέ τσχος κε σσέα, μπουτ τσαπατσούλι σαν! = εδώ κι εκεί πετάς τα ρούχα σου, πολύ τσαπατσούλης είσαι!

τσαπατσουλιά:

τσαπατσου(λ)λούκο, ο

π.χ. νι μανγκάβ

τσαπατσου(λ)λούκο κατέ α(ν)ντρέ = δεν θέλω τσαπατσουλιά εδώ μέσα.

τσαπίζω (μετβ. ρ.): τσαπάβα-κεράβ (=τσάπισμα κάνω)

π.χ. κάι σαβό γκαβ κερέν-τσαπάβα; = σε ποιο χωριό τσαπίζετε;

τσάπισμα: (βλ. τσάπα).

τσαρδάκι: τσάρντακο και τσαρντάκο, ο

π.χ. κερντόμ μανγκέ εκ τσάρντακο ανγκλά μο κχερ = έκαμα για μένα ένα τσαρδάκι μπροστά στο σπίτι μου (σ.α. το πρόχειρο στέγαστρο που φτιάχνουν, για να τελέσουν τους γάμους, τις γιορτές, π.χ. κα

κεράς τσάρντακο ε μπιαβέσκε = θα φτιάξουμε τσαρδάκι για το γάμο).

τσατίζομαι (αμετβ. ρ.): χολάβαβ και χολάαβ (= θυμώνω αμετβ.)

π.χ. σόσκε χολάιλαν; = γιατί τσατίστηκες;

Συνών. χολί-πφερντιάβ = οργίζομαι, εξοργίζομαι.

τσατίζω (μετβ. ρ.): χολιαράβ και χολανταράβ (= θυμώνω μετβ.)

π.χ. χολιαρντάς μαν, ο(ν)ντάν με ντα ορμπισαρντέμ λεσκέ αγκαντάλ = με τσάτισε, γι' αυτό κι εγώ του μίλησα έτσι.

τσατίλα: (βλ. θυμός).

τσατισμένος (μτχ.): χολιαρντό,-ί (= θυμωμένος)

π.χ. χολιαρντό σι, να ορμπισάρ λεσκέ ακανά = τσατισμένος είναι, μην του μιλάς τώρα.

Συνών. χολί-πφερντό = οργισμένος, εξοργισμένος, χολιναλό = εκνευρισμένος, θυμωμένος.

τσεβρές: τσεβράβα, η (σ.α. κέντημα, μυξομάντιλο).

τσεκούρι: τοβέρ, ο

π.χ. τσχινάβ κασστά ε τοβερέσα = κόβω ξύλα με το τσεκούρι.

(υποκ.) τοβερορό, ο.

τσεμπέρι: τσε(μ)μπέρι και τσενμπέρι, ο

π.χ. λουλουγκιαλό τσε(μ)μπέρι = λουλουδάτο τσεμπέρι.

Συνών. ντικχλό, μομία, σσάρπα, γκρέπο = μαντίλα.

τσέπη: πόσκι, η

π.χ. μιννέ ποσκιάκε κερές-μπουκί ντα μανγκές μα(ν)ντάρ παρέ; = για τη δική μου τσέπη δουλεύεις και ζητάς από μένα λεφτά;, νάι μαν ντραμία α(ν)ντί μι πόσκι = δεν έχω δραχμή στην τσέπη μου.

τσεπούλα: ποσκιορί, ποσκορί και ποσκίσα, η.

τσέπωμα: ποσκιαριπέ, ο.

τσεπωμένος (μτχ.): ποσκιαρντό,-ί

π.χ. ποκί(ν)ντιλο αγκιές,
ποσκιαρντό σι = πληρώθηκε
σήμερα, τσεπωμένος είναι.

τσεπόνω (μετβ. ρ.): ποσκιαράβ

π.χ. άντε μπαχταλέα! πάλε
ποσκιαρντάς τουτ κο κάκο = άντε
τυχερέ! πάλι σε τσέπωσε ο θείος
σου.

τσιγαράκι: τφουβαλορί,
τφουβασλορί, τζιγκαρίσα και
τσιγαρίσα, η.

τσιγαρίλα: τζιγκαρένγκι-κοκία, η
(= τσιγάρων μυρωδιά)

π.χ. τζιγκαρένγκι-κοκία κχά(ν)ντελ
κατέ α(ν)ντρέ = τσιγαρίλα μυρίζει
εδώ μέσα.

τσιγάρο: τφουβαλί, τφουβασλί,
τζιγκάρα και τσιγάρα, η (τφουβ =
καπνός, βας = χέρι)

π.χ. ούτε τσιγαρένγκε παρές ιν
ατσχιλέ λες = ούτε για τσιγάρα
λεφτά δεν του έμειναν, τσχιν καγιά
τζιγκάρα, χαλά τουτ = κόψε αυτό το
τσιγάρο, σ' έφαγε, τζα κιν μανγκέ
τζιγκάρε = πήγαινε να μου
αγοράσεις τσιγάρα.

τσιγγάνικα (επίρρ.): ρομανές και
ρομανέ

π.χ. ρομανέ τζανές; = τσιγγάνικα
ξέρεις;, ακχιαρέλ ρομανές ο γκατζό,
νά ορμπισάρ ανγκλά λέστε =
καταλαβαίνει τσιγγάνικα ο
αλλόφυλος, μη μιλάς μπροστά του
(γκατζό = αλλόφυλος, ο βλ. και
αλλόφυλος).

τσιγγάνικος (επίθ.): ρομανό,-ί

π.χ. ρομανό μπιάβ = τσιγγάνικος
γάμος, ρομανέ γκιλά = τσιγγάνικα
τραγούδια, ρομανέ αντέτορα =
τσιγγάνικα έθιμα, (στίχοι από
ποίημα του Γ. Αλεξίου «ιν
μπισταρντάμ» (= δεν ξεχάσαμε)):
μπουτ ντρομά πφινρντάμ, αμαρί
ρομανί τσχπ ιν μπισταρντάμ =
πολλούς δρόμους περπατήσαμε, την

τσιγγάνική μας γλώσσα δεν τη
ξεχάσαμε.

Αντίθ. γκατζικανό = ζενικός.

Τσιγγανισμός *: Ρομανιπέ, ο
Η λέξη Ρομανιπέ σημαίνει: α)
τσιγγάνικη ύπαρξη, β) τσιγγάνικο
σύνολο, γ) τσιγγάνικη κουλτούρα,
δ) τσιγγάνικος πολιτισμός, ε)
τσιγγάνικη συμπεριφορά.

* Κατά λέξη Ρομανιπέ σημαίνει
Τσιγγανισμός ή Τσιγγανιά.

Τσιγγάνος : Ρομ, ο

π.χ. (στίχοι από ποίημα του Γ.
Αλεξίου «ο Ρομ» (= ο Τσιγγάνος)):
σι μπαρικανιπέ ε Ρομέσκε, κάνα
ασσουνέλ τε ασσαρέν ο Ρομανιπέ =
είναι υπερηφάνεια για τον
Τσιγγάνο, όταν ακούει να
παινεύουν την Τσιγγανιά (τη φυλή
του).

Αντίθ. γκατζό = αλλόφυλος.

τσιγκέλι: τσενγκέλι, ο

π.χ. τσενγκελέσα ορμπισαρέλ καβά
= με το τσιγκέλι μιλάει αυτός (δηλ.
είναι ολιγόλογος).

τσιγκουνεύομαι (α) (αμετβ. ρ.):

τσιγκούναλούκο-κεράβ (=
τσιγκουνιά κάνω)

Αντίθ. ζιάνι-κεράβ = σπαταλώ.

τσιγκουνεύομαι (β) (μετβ. ρ.):

μπιζζασησαράβ

π.χ. γκαντικίν παρές σίτουτ, σόσκε
μπιζζασησαρές; = τόσα λεφτά έχεις,
γιατί τσιγγουνεύεσαι;

τσιγκούνης (α) (επίθ.): τσιγκούνι-
κα

π.χ. σαρ κερντιλάν γκαντικίν μπουτ
τσιγκούνι του; = πώς έγινες τόσο
πολύ τσιγκούνης εσύ;, μπουτ
τσιγκούνκα σι λεσκή ρομνί = πολύ
τσιγκούνα είναι η γυναίκα σου.

Αντίθ. χουβαρντάβα = χουβαρντάς.

τσιγκούνης (β) (άκλ. επίθ.):

μπιζζάι

π.χ. μπουτ μπιζζάι σαν = είσαι
πολύ τσιγκούνης.

Αντίθ. πουταρντέ-βαστέσκο = ανοιχτοχέρης.

τσιγκουνιά (α): τσιγκούναλουκο, ο

π.χ. νά κερ γκαντικίν τσιγκούναλουκο, κέρντο εμπούκα χουβαρντάβα = μην κάνεις τόση τσιγκουνιά, γίνε λίγο χουβαρντάς.

Αντίθ. χουβαρνταλούκο = χουβαρνταλίκι.

τσιγκουνιά (β): μπιτζαηπέ, ο.

τσιμεντάρω (μετβ. ρ.): τσιμέ(ν)το-τσαβ (= τσιμέντο ρίχνω)

π.χ. τσιμέ(ν)το-τσαβ κάι αβλία = τσιμεντάρω την αυλή.

τσιμέντο: τσιμέ(ν)ντο, ο

π.χ. τζι τχάρα κα σσουκιόλ ο τσιμέ(ν)ντο = μέχρι αύριο θα στεγνώσει το τσιμέντο, σο μαγγέλα τε κερέλ, τσιμέ(ν)το με κερντόλ = ό,τι θέλει να κάνει, τσιμέντο ας γίνε.

τσίμπημα: πουσαηπέ, ο.

τσιμπημένος (μτχ.): πουσαντό,-ί

τσιμπίδα: κλιάστο, ο (η τσιμπίδα του γανωτή).

τσιμπιδάκι (για φρύδια):

τζι(μ)μπίζι, ο

π.χ. ατάβ ο τζι(μ)μπίζι, τε ικαλάβ με φουϊά = φέρε το τσιμπιδάκι, να βγάλω τα φρύδια μου.

τσιμπιέμαι (αμετβ. ρ.):

πουσαβάμαν και πουσάντιαβ.

τσίμπλα: πιχ, η

π.χ. σίτουτ πιχά κάι κε γιακχά = έχεις τσίμπλες στα μάτια σου.

(υποκ.) πιχορί, η.

τσιμπλιάζω (αμετβ. ρ.): πιχάαβ

π.χ. πιχάιλε λεσκε γιακχά = τσίμπλιασαν τα μάτια του.

τσιμπλιάρης (μτχ. ως επίθ.):

πιχαλό, -ί

π.χ. τζα χαλάβ κο μούι, μο πιχαλέα! = πήγαινε να πλύνεις το πρόσωπό σου, ρε τσιμπλιάρη! (βλ. και τσιμπλιασμένος).

τσίμπλιασμα: πιχαλιπέ, ο.

τσιμπλιασμένος (μτχ. ως επίθ.):

πιχαλό, -ί

π.χ. πιχαλέ σι κε γιακχά = τσιμπλιασμένα είναι τα μάτια σου (σ.α. τσιμπλιάρης).

τσιμπούρι: κενάβα, η

π.χ. ο τζουκέλ πφερντιλό κενάβε = ο σκύλος γέμισε τσιμπούρια, (μτφ.) μπουτ κενάβα κερντός, κάνα ματός = πολύ τσιμπούρι γίνεσαι, όταν μεθάς.

(υποκ.) κεναβίσα, η.

τσιμπώ (μετβ. ρ.): πουσαβάβ

π.χ. πουσαβέλ μαν καγιά μπλούζα = με τσιμπάει αυτή η μπλούζα.

τσίπουρο (το υπόλειμμα από το πάτημα των σταφυλιών): τζίμπρα, η

π.χ. (μτφ.) κα ικαλάβ κι τζίμπρα α(ν)ντί μπουκί = θα σου βγάλω το τσίπουρο (το λάδι) μες στη δουλειά, (μτφ.) νασσί, νασσί, ικλιλί μι τζίμπρα = τρέχα, τρέχα, μου βγήκε το τσίπουρο (η γλώσσα).

τσιράκι: τσιράκο, ο (σ.α.

μαθητευόμενος τεχνίτης)

π.χ. κο τσιράκο σομ ντα κα μπιτσαχάλες μαν κάι μαγγέσα; = το τσιράκι σου είμαι και θα με στέλνεις όπου θες; (θηλ.

τσιρακίγκα, η)

τσίρκο: τσίρκο, ο (πληθ. τσίρκορα, ε, (σ.α. λούνα-παρκ).

τσιφλικάς: τσιφλικτσίο, ο.

τσιφλίκι: τσιφλίκο, ο

π.χ. κε νταντέσκο τσιφλίκο σι καβά ντα κερές κατέ α(ν)ντρέ κουμά(ν)ντα; = του πατέρα σου το τσιφλίκι είναι αυτό και κάνεις εδώ μέσα κουμάντο;

τσιφτετέλι: τσιφτέτελι, ο

π.χ. τσιφτέτελι κχελέλ = τσιφτετέλι χορεύει, (φράση) εμ με παρέ κα ντες εμ εκ ντα τσιφτέτελι κα κχελέσ οπράλ = και τα λεφτά μου θα

δώσεις και ένα τσιφτετέλι θα χορέψεις από πάνω.

τσίχλα: τσίκλα, η

π.χ. νά τσά(μ)μπε μπουτ τσίκλε, κε ντα(ν)ντά κα ντουκχάν = μη μασάς πολλές τσίχλες, τα δόντια σου θα πονέσουν.

Συνών. μαστίκα, τσαμτσίκ = μαστίχα.

τσόκαρο: τάκινα, η (πληθ. τάκινε, ε)

π.χ. κο τζουκέλ λιά μι τάκινα = ο σκύλος σου πήρε το τσόκαρό μου.

(υποκ.) τακινίσα, η.

τσολιάς: καρακατσάνο, ο (σ.α. βλάχος), θηλ. καρακατσάνκα, η

τσορβάς: τσορμπάβα, η

π.χ. κερντόμ τουκέ τατί τσορμπάβα τε χας = σου έφτιαξα ζεστό τσορβά να φας.

τσούζω (μετβ. ρ.): ουσισαράβ και πεκιαράβ

(η λέξη πεκιαράβ χρησιμοποιείται μόνο για δερματικό καυστικό τσούξιμο).

τσούζω (αμετβ. ρ.): ουσισάβαβ

π.χ. ουσίλ μαν μι νάι = τσούζει το δάχτυλό μου, ουσίν με γιακχά κατάρ ο ντουμάνο = τσούζουν τα μά-

τια μου από τον καπνό.

τσουκνίδα: σίκνιντα, η.

τσούξιμο: ουσιπέ, ο.

τσούρμο: τσούρμα, η

π.χ. σόσι καγιά τσούρμα κάι κιντισάιλι κατέ; = τι τσούρμο είναι αυτό που μαζεύτηκε εδώ;

τσόφλι: κότζα, η

(βλ. και φλούδα).

τύλιγμα: τιλικσαριπέ και σαρμάκο, ο (σαρμάκο σ.α. περίφραξη).

τυλιγμένος (μτχ.): τιλικσαρντό,-ί.

τυλίγομαι (α) (αμετβ. ρ.):

τιλικσαράμαν και σαρίαμαν (μέση διάθεση).

τυλίγομαι (β) (αμετβ. ρ.):

τιλικσάαβ και τιλικσάβαβ (παθητική διάθεση).

τυλίγω (α) (μετβ. ρ.): τιλικσαράβ και σαρίαβ

π.χ. τιλικσαράβ με μπαλά = τυλίγω τα μαλλιά μου, σαρίαβ ο κιλίμο = τυλίγω το χαλί.

τυλίγω (β) (μετβ. ρ.): πφά(ν)νταβ (κυριολ. κλείνω, δένω, φυλακίζω σ.α. κουμπώνω, βουλώνω, περιφράζω)

π.χ. πφά(ν)ντε ο κιράλ α(ν)ντό λιλ = τύλιξε το τυρί μες στο χαρτί.

τυράκι: κιραλορό, ο

π.χ. τζα λε αμένγκε εμπούκα κιραλορό = πήγαινε να μας πάρεις λίγο τυράκι.

τυραννία: τσεκία, η

(σ.α. βάσανο) (βλ. και βάσανο).

τυραννιέμαι (αμετβ. ρ.): τσεκία-σίρνταβ (= τυραννία τραβώ)

π.χ. τσεκία-σίρντας α(ν)ντέ ντρομά = τυραννιόμαστε μες στους δρόμους.

(σ.α. βασανίζομαι).

τυραννισμένος (μτχ.): τσεκιλίο,-ίκα

π.χ. σο τε κερέλ ο τσορορό, μπουτ τσεκιλίο σι = τι να κάνει ο φτωχούλης, είναι πολύ τυραννισμένος.

(σ.α. βασανισμένος).

Συνών. ζαβα(λ)λίιο = καημένος, δύστηνος, κακομοίρης, ταλαίπωρος, άθλιος.

τυραννώ (μετβ. ρ.): τσεκία-σίρνταράβ

π.χ. τσεκία-σίρνταρέλας πε ρομνά, ο(ν)ντάν μουκλά λε = την τυραννούσε τη γυναίκα του, γι' αυτό τον παράτησε.

(σ.α. βασανίζω).

τυρί: κιράλ, ο

π.χ. κοβλό κιράλ τε κινές = μαλακό τυρί να αγοράσεις, νάι λατσχό καβά

κιράλ = δεν είναι καλό αυτό το τυρί.

τύφλα: κοριπέ, ο

π.χ. κοριπέ σίτουτ ντα νι ντικχές ανγκλά τούτε; = τύφλα έχεις και δεν βλέπεις μπροστά σου;

τυφλαμάρα: (βλ. τύφλα).

τυφλός (επίθ.): κορό,-ί

π.χ. μπιμπαχταλό σι ο κορό μανούζς = άτυχος (δυστυχισμένος) είναι ο τυφλός άνθρωπος, (όρκος) κορό, μπανγκό τε κερέλ μαν ο Ντελ = τυφλό, στραβό να με κάνει ο Θεός.

τυφλωμένος (μτχ.): κοραρντό,-ί

τυφλώνομαι (αμετβ. ρ.): κοράβαβ

π.χ. (μτφ.) κοράιλο κατάρ η σεβντάβα = τυφλώθηκε από τον έρωτα.

τυφλώνω (μετβ. ρ.): κοραράβ

π.χ. (μτφ.) κοραρντά λε λακό σσουκαριπέ = τον τύφλωσε η ομορφιά της, (κατάρα) τε κοραρέλ τουτ ο Ντελ κάι χας μπα(ν)γκέστε σοβέλ = να σε τυφλώσει ο Θεός που ορκίζεσαι στραβά (ψεύτικα).

τυχεράκιας: μπαχταλορό, ο (βλ. και τυχερούλης)

(θηλ.) μπαχταλορί, η.

τυχερός (επίθ.): μπαχταλό,-ί

π.χ. μπαχταλί τε αβάβας με ντα, κάι μο πουρανό ρομ κ' αβάβας ακανά = τυχερή αν ήμουνα κι εγώ, στον παλιό μου άντρα θα ήμουν τώρα, πελάν οπρά κι μπαχ, μπαχταλέα! = έπεσες πάνω στην τύχη σου, τυχερέ!

Αντίθ. μπιμπαχταλό και μπιμπαχτάκο = άτυχος, ουρσουζί = γρουσουζής.

τυχερούλης (επίθ.): μπαχταλορό, -ί (σ.α. τυχεράκιας)

π.χ. μπουτ μπαχταλορό σαν! = πολύ τυχερούλης είσαι.

τύχη: μπαχ, η

π.χ. πουτάρντιλι λεσκή μπαχ = άνοιξε η τύχη του, (ευχή) μπαχ τε ντικχές κε χουρντένσα = τύχη να δεις με τα παιδιά σου, ιτσ μπαχ νάι καλέ μανουσσέ = καθόλου τύχη δεν έχει αυτός ο άνθρωπος.

(υποκ.) μπαχτορί, η.

Αντίθ. μπιμπαχταλιπέ και μπιμπαχτιπέ = ατυχία.

τύχη (στα χαρτιά): ζάρι, ο

π.χ. ασταρντά μαν ζάρι αϊράτ, κα χαβ σα τουμαρέ παρέ = μ' έπιασε τύχη στα χαρτιά απόψε, θα φάω (κερδίσω) όλα τα λεφτά σας. (βλ. και ρέντα).

τόρα (επίρρ.): ακανά

π.χ. ακανά σο κα κερές; = τώρα τι θα κάνεις;, ακανά αβιλάν; = τώρα ήρθες; σο κερντιλό, κερντιλό, ντεν ακανά τουμαρέ βαστά = ό,τι έγινε, έγινε, δώστε τώρα τα χέρια σας, τζάβταρ ακανά = φεύγω τώρα.

Αντίθ. οζομάν = τότε, εβελντέν = παλιά, αλλοτινά.

τωρινός (επίθ.): ακανουτνό,-ί

π.χ. ε ακανουτνέ μπροσσά = τα τωρινά χρόνια.

Συνών. αβγκιτνό = σημερινός.

Αντίθ. εβελκί = αλλοτινός, πουρανό = παλιός.